

The background features a stylized illustration of a tree with green leaves and several orange fruits. The trunk of the tree is a light brown color and has a recycling symbol (three chasing arrows forming a triangle) on it. The overall style is simple and graphic.

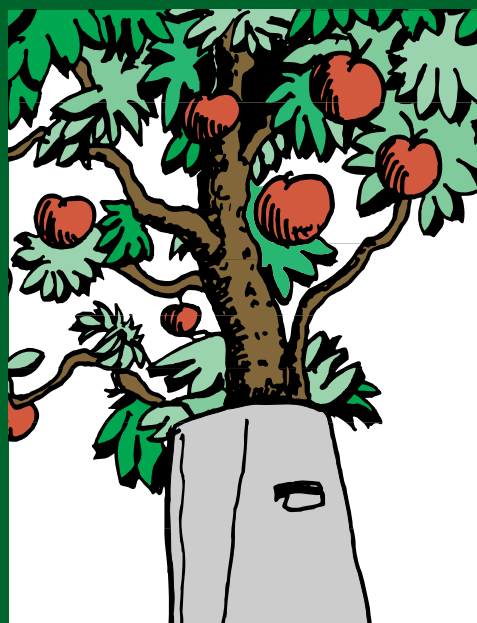
20 års renovasjons- revolusjon

**INNHERRERED
RENOVASJON**

TENKTE GLOBALT – HANDLET LOKALT

Tenkte globalt – handlet lokalt

20 års bedriftshistorie – og en flik av renovasjonshistorien

Denne beretningen gis ut i forbindelse med at Innherred Renovasjon fyller 20 år, i 2005. Man kan like gjerne si at det gis ut i forbindelse med at IR og renovasjonsordningene i Norge har vært gjennom 20 års rivende utvikling. Det snakkes mye om IT-revolusjonen, men det er også god grunn til å snakke om en «renovasjonsrevolusjon».

Renovasjon i en eller annen form har alltid vært en del av menneskets tilværelse. Velstandsveksten, som for alvor skjøt fart på 1970-tallet, førte til at det ble helt nødvendig å se på renovasjonen med nye øyne. Vi produserer mer avfall enn nordmannen og -kvinnen noen gang tidligere har gjort. Forbruksmønsteret og levestandarden i vår del av verden betinger at vi tar vare på avfallet på en annen måte enn tidligere. Vi har også innsett at ressursene må utnyttes bedre, og ikke uten videre graves ned i bakken.

Innherred Renovasjon er et konsern som ble bygd kloss for kloss. For å vise at det ikke er en selvfølge at IR har nådd dagens omfang har det vært viktig å bruke god plass og tid på å sy sammen et historisk bakgrunnstepp. Det har også vært viktig å knytte IRs utvikling til nasjonale strømninger, lover og regler.

Vi har fått skribent Pål Stavrum til å gjøre jobben, og overlater ordet til han.

Håvard Okkenhaug
Styreleder

Per Jarle Eriksen
Direktør

Renovasjonshistorien har fått lite oppmerksomhet. Et paradoks, med tanke på at dette er en del av samfunnshistorien som vi alle lever tett innpå. Den skrale beholdningen av kilder har imidlertid også gjort arbeidet med IRs 20-årshistorie ekstra spennende og interessant.

Takk til Oddvar Kvamme, styrets andre formann. Han har gjort et godt grunnarbeid og gjort tilgangen til kildene lettere. En spesiell takk til Per Jarle Eriksen, som har vært med helt fra den spede begynnelse og som mer enn noen annen har satt sitt stempel på utviklinga selskapet har vært gjennom. Takk også til andre ansatte og kilder for bidrag og støtte.

Det kunne vært skrevet ei hel bok om IR og temaet avfallsbehandling. Her får du en flik av renovasjonshistorien.

Verdal 16. mars 2005
Pål Stavrum
Skribent

Innhold

Forord	1
Et sveip over avfallshistorien	6
Hvordan var det mulig?	6
Samfunnsansvarlig forretningsdrift	7
Hovedoppgaven	8
Primus motor i 20 år	12
Begynnelsen	14
Forhistorien	14
Samarbeid siden 1974	14
Fyllplass på Mule i Levanger	15
Slambehandlingsanlegg	19
Skapte strid	19
Ingen ansatte i starten	21
Første signaler om kildesortering	21
Miljøtanken i med- og motvind	22
Avfallstyper på 1980-tallet	22
Bemanning og organisering	24
Problemafallet	24
Skvett'n utvikles	26
Risikoavfallet	27
Berntsen og vi	27
Renovasjon blir noe mer	28
Endringer på avfallsfronten	28
Myndighetene presser på	29
Kildesortering i full skala	29
Gjenbrukstorgene kommer	32
Flere fraksjoner sorteres og gjenvinnes	34
Deponi og kompostering i Skjørdalen	35
Luktplagene	36
Tidlig ute	37
Kvalitetssikring	37
Informasjonsarbeid	38
Eiendommer, maskiner og kjøretøy	39
Selskap i flere retninger	40
Retura IR	40
Bruktbo	41
Interesser i andre selskaper	41
I et større perspektiv	42
Vedlegg 1:	Ledelsen gjennom 20 år
Vedlegg 2:	Medarbeidere i IR og datterselskapene fram til 2005
Vedlegg 3:	Organisasjon
Vedlegg 4:	Omsetningstall
Vedlegg 5:	Kilder

Et sveip over avfallshistorien

- 1282: For å beskytte drikkevannet legger Kong Eirik Magnusson ned forbud mot å slippe bark ut i elva Huga i Bergen. Samtidig ble det forbudt å kaste avfall fra bryggene.
- 1595: I Oslo ble det vedtatt et forbud mot å legge huder og skinn i byens elver som var drikkevannskilder, og det ble innført bøtestraff for å føre «Møg, Aadsel eller anden Urenlighed» ut på gater, brygger og broer, og tømme det i elvene.
- 1902: Sunnhetsloven, grunnlaget for moderne renovasjon.
- 1967-: Den første store miljøvernølgen i Norge.
- 1970-: Voksende forståelse for at avfall er en ressurs.
- 1972: Miljøverndepartementet opprettes. FNs miljøvernkonferanse i Stockholm setter miljøvern på den internasjonale dagsordenen.
- 1973: Miljøverndepartementet oppretter et utvalg som skal kartlegge og vurdere mulighetene for resirkulering av avfallsstoffene.
- 1974: Statens forurensningstilsyn (SFT) opprettes.
- 1975: Et departementsutvalg foreslår å etablere forsøksanlegg for papirinnsamling, opprettelse av et landsomfattende system for innsamling og forsøksordninger for behandling av kommunalt avfall.
- 1975: Ei stortingsmelding forutsetter at det etableres 100-150 oppsamlingsplasser for spesialavfall i løpet av tre år. Tidsfristen viser seg å være helt urealistisk.
- 1978: Statlig støtte til etablering av nye avfallsanlegg. Kraftig investering de følgende årene.
- 1981: Stortinget vedtar forurensningsloven, som trer i kraft i 1983.
- 1982: Fylkesmannens miljøvernavdeling etableres.
- 1984: Forskrift om spesialavfall fastsettes.
- 1985: Stortingsmelding om kommunal avfallshandtering.
- 1985: Innherred Renovasjon stiftes av kommunene Levanger, Frosta, Verdal og Inderøy. Fyllplass på Mule åpnes i mai dette året.
- 1988: Mosvik kommer med i Innherred Renovasjon (IR).
- 1988: Felles batteriinnsamling i Møre og Romsdal og Trøndelag. Skvett'n-kampanjen året etter.
- 1989: Offentlig nasjonalt utvalg oppnevnes. Skal blant annet se på avfallsminimering og gjenvinning.
- 1992: Ny statlig avfallspolitikk, gjennom stortingsmeldinga «Om tiltak for reduserte avfallsmengder, økt gjenvinning og forsvarlig avfallsbehandling».
- 1994: Fullskala kildesortering, «tredunksystemet» innføres som prøveordning for alle husstandene i Inderøy kommune. Frosta og Mosvik samme år.
- 1996: Nytt deponi for restavfall og kompostering i Skjørdalen, Verdal. På Mule installeres system for utvinning av deponigass.
- 1997: Leksvik og Meråker med i IR.
- 1998: Stjørdal med i IR.
- 1999: Ny forskrift om innsamling og behandling av kasserte elektriske og elektroniske produkter.
- 1999: IR blir omdannet til IKS (interkommunalt selskap), etter ny lov samme år.
- 2000: Malvik og Selbu med i IR.
- 2002: Bruktbo Renovasjonsservice AS etableres som datterselskap av IR.
- 2003: IRs aktivitet overfor næringslivet blir samlet i det heleide driftsselskapet Retura IR AS.
- 2004: Tre forskrifter om forurensning, produkter og avfall erstatter 50 forskrifter.

Hvordan var det mulig?

Innherred Renovasjon er et undervurdert industrieventyr i Trøndelag. Det er ikke et tilfældighetenes spill som har ført selskapet til den posisjonen det har i 2005, med over 100 millioner kroner i omsetning og med 10 kommuner som eiere. Innherred Renovasjon har stått stødig midt i en av vår tids mest omfattende samfunnsomveltninger, og nyter stor respekt også innenfor bransjen. Dette har direkte sammenheng med viljen og evnen til å være i forkant av utviklinga og å involvere seg i andre selskaper som driver beslektet virksomhet.

Innherred Renovasjon har ikke minst vist vei som interkommunalt selskap. Gjennom avfallshandteringa har kommunene bevist overfor seg selv og andre at det går an å samarbeide godt på tvers av kommunegrensene.

Hvordan har denne utviklinga vært mulig? Se, det skal dette 20-årsskriftet forsøke å gi noen svar på. Det som er helt sikkert, er følgende:

Det svært gode samarbeidsklimaet som har eksistert mellom styret og administrasjonen, og mellom eierne og styret, har bidratt sterkt til at Innherred Renovasjon har utviklet seg og fått den posisjonen konsernet har i dag.

” Gode handlingsrom

Dagens styreleder, Håvard Okkenhaug: «Forholdet og samarbeidet mellom eierne og styret, og mellom styret og administrasjonen, har i alle år vært preget av tillit og ønske om å utvikle selskapet. Styret har blitt gitt stor frihet fra eierkommunene i representantskapet, og dette har gitt styret muligheter til å utnytte engasjementet og den store kreativiteten hos den daglige ledelsen og øvrige ansatte til å utvikle selskapet til dagens omfang. Det som har skjedd i dette interkommunale samarbeidet har på mange måter vært grensesprengende. Felles interesser har gjennom hele IRs historie gått foran særinteresser i eierkommunene. Dette har vært et kjennemerke ved IR-samarbeidet, og har bidratt til å føre praktisk arbeid og daglig drift framover. Kanskje kan det også være til inspirasjon for andre interkommunale samarbeidsområder.

En helt sentral årsak til IRs posisjon, både hos eierkommunene og i renovasjonsbransjen, er selskapets mange dyktige medarbeidere. Det har vært en stor grad av stabilitet, der ansatte har ønsket å bli i selskapet, og der mange har fått muligheter til å utvikle seg sammen med den rivende utviklingen i bransjen. Den som i særdeleshet har preget selskapet og vært en pådriver i utviklingen, er Per Jarle Eriksen. Som daglig leder i 18 av IRs 20 år, har Per Jarle gjennom kreativt og godt lederskap greid å inspirere både medarbeidere og styrende organer i selskapet, samt samarbeidspartnere i bransjen. Gjennom dette har han bidratt sterkt til at Innherred Renovasjon framstår som et av de ledende renovasjonsselskapene i Norge.

IR har helt fra begynnelsen søkt å samarbeide med ledende aktører i bransjen, offentlige så vel som privateide. Dette har skapt et nettverk

som har åpnet for å være med helt i startfasen av nye utviklingsprosjekter, og som har resultert i lokal verdiskaping og lokale arbeidsplasser.»

Styret i 2005, sammen med direktøren. Fra venstre: Håvard Okkenhaug, Svein Skjei, Merete Hamborg, Gunnar Viken, Steinar Saghaug, Per Jarle Eriksen (direktør), Randi Eikevik og Bjørn Iversen.

(FOTO: LEIF ARNE HOLME)

Samfunnsansvarlig forretningsdrift

Innherred Renovasjon er opptatt av samfunnsansvarlig forretningsdrift. Det er et mål for selskapet å motivere til mindre produksjon av avfall. Samtidig handler det om å skape nye muligheter og bedre løsninger innenfor avfallsbehandlingen. Vi er på rett veg dersom avfallsmengden vokser mindre enn BNP (brutto nasjonalprodukt). Selskapet er et eksempel på nært samarbeid mellom privat og offentlig sektor.

I 2005 består Innherred Renovasjon IKS av kommunene Levanger, Verdalen, Inderøy, Mosvik, Leksvik, Frosta, Meråker, Stjørdal, Malvik og Selbu.

Konsernet har til sammen i overkant av 50 ansatte, og kjøper inn tjenester for å utføre den daglige drifta som tilsvarer 45 årsverk. Det er med andre ord snakk om en betydelig bedrift.

Hovedkontoret på Ørin i Verdal, 2004

(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

Hovedkontoret ligger på Ørin i Verdalen, deponi og komposteringsanlegg ligger i Skjørødalen i samme kommune, og sorteringsanlegg og EE-anlegg (elektroniske og elektriske produkter) ligger ved den tidligere fyllplassen på Mule i Levanger.

Antall innbyggere i IRs område er rundt 81.400, og selskapet dekker et område på 6.721 kvadratkilometer.

Per Jarle Eriksen er direktør i Innherred Renovasjon IKS.

(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

Hovedoppgaven

IRs hovedoppgave er å sikre en trygg og stabil avfallshandtering for husholdningsavfallet. Målet er at dette skal stimulere til bedre kildesortering og innsamling av avfall. I tillegg til at alle husstandene i eierkommunene har tredunksystemet, har hver kommune et gjenbrukstorg (Leksvik har to).

IR har hele tida vært opptatt av kildesortering. Ifølge Statens forurensningstilsyn gir kildesortering og gjenvinning av avfallet dobbel effekt. Gjenvinning styrer avfallet bort fra forurensende behandlingsmåter som deponering og forbrenning. Dette betyr mindre forurensning fra avfallsbehandlingen. I tillegg får vi ekstra gevinster ved mindre bruk av nye ressurser og mindre forurensning med å skaffe disse ressursene til veie.

«Ved materialgjenvinning kan materialer brukes som råstoff i ny produksjon samtidig som energiforbruket ofte reduseres i forhold til produksjon fra nytt råstoff. Avfall (som for eksempel trevirke, papp og papir) kan utnyttes som energikilde og på den måten erstatte fossilt brensel.» (SFT)

Statusen på renovasjonsarbeid er blitt betydelig høyere enn den var for 20-30 år siden, og stiftinga og utviklinga av IR har skapt mange nye arbeidsplasser. Ikke minst har samarbeidet med Aetats ulike tiltaksordninger ført til at mange har fått fast arbeid.

Større bredde

Retura IR AS er et heleid datterselskap av Innherred Renovasjon. Det ble etablert i 2003, og er tilknyttet salgsnettlet Retura AS. Retura IR gir et totaltilbud til næringslivet når det gjelder avfallsbehandling.

Bruktbo Renovasjonsservice AS er også eid av IR, og har butikker i Levanger og Stjørdal for salg av brukte gjenstander og materialer. Dette er et ledd i arbeidet med å redusere avfallsmengden og øke ombruken av avfall.

I tillegg er IR engasjert på flere hold. Selskapet har eierandeler i Weee Recycling AS (demontering og gjenvinning av EE-avfall og hvitevarer), Retura AS (landsdekkende salgsorganisasjon for renovasjonstjenester), Trøndelag Gjenvinning AS (renovasjonsbedrift i Stjørdal), Rekom AS (landsdekkende salgsorganisasjon for utsorterte avfallstyper som papir og plast), Fibernor (utvikling av felles sorteringsanlegg for papir) og Ecopro AS (mottak og behandling av organisk avfall).

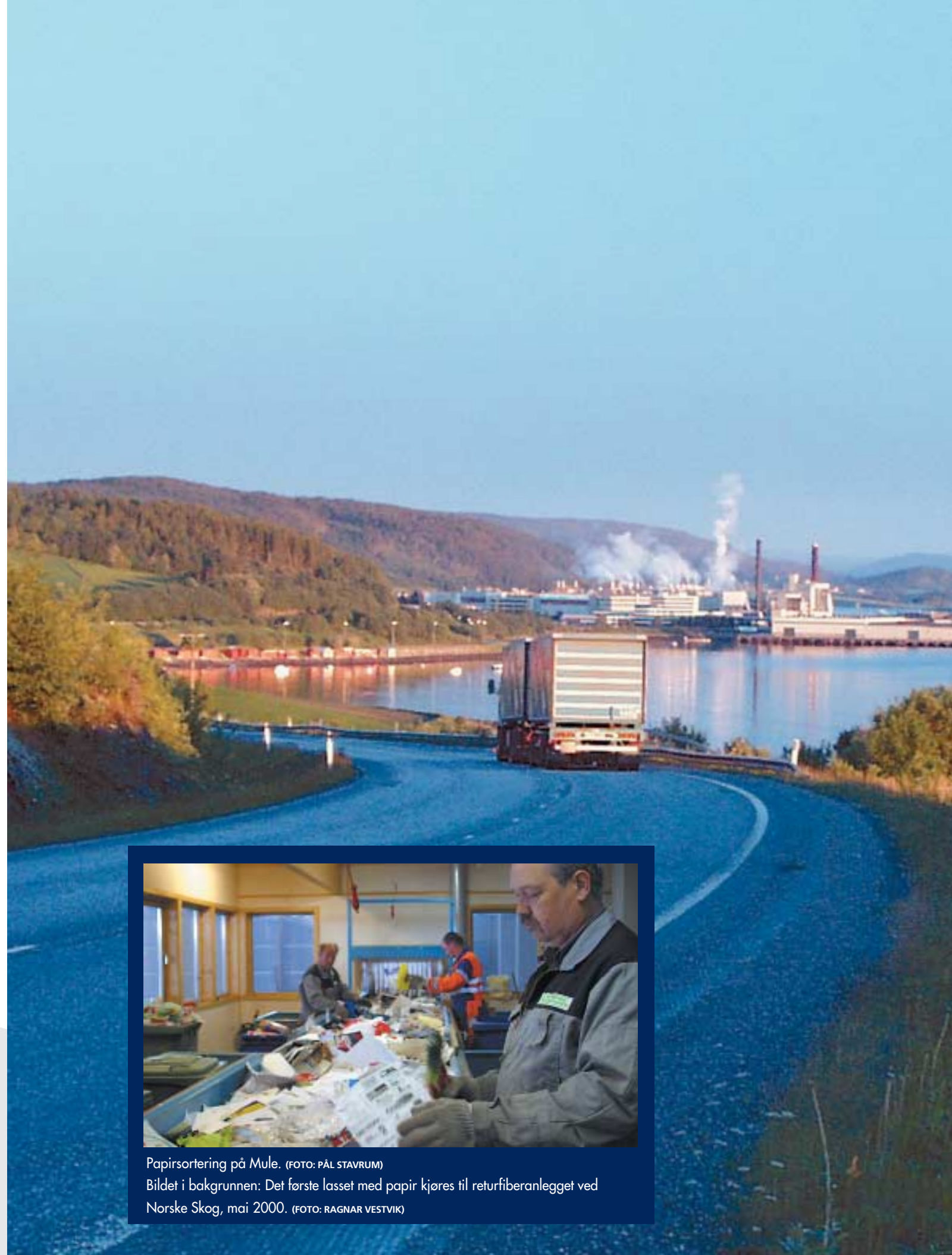
Miljøprofilen

«Selskapets ressurser skal forvaltes på en samfunnsmessig forsvarlig og for selskapet forretningsmessig måte. Våre aktiviteter skal foregå med minst mulig skade på mennesker, miljøet og materielle verdier.

Våre aktiviteter skal på alle områder operere i henhold til gjeldende lover og forskrifter. Selskapets miljøutfordringer skal løses ved nært samarbeid mellom ledelse, ansatte, myndigheter og andre interesserte.

Med vårt miljøstyringssystem skal vi styrke miljøprofilen utad gjennom kontinuerlige miljøforbedringer. Vi vil at våre abonnenter og kunder skal gjøre en miljøinnsats. Derfor må vi også selv være bevisst på dette området.»

(KILDE: IR)

Papirsortering på Mule. (FOTO: PÅL STAVRUM)

Bildet i bakgrunnen: Det første lasset med papir kjøres til returfiberanlegget ved Norske Skog, mai 2000. (FOTO: RAGNAR VESTVIK)

Bakteppet

Da Innherred Renovasjon ble stiftet i 1985, hadde kommunene Verdal, Levanger, Frosta og Inderøy allerede siden midten på 1970-tallet samarbeidet om renovasjon. Et regionalt renovasjonsutvalg var bindeleddet mellom kommunene, og fyllplassen på Ekle i Verdal var felles deponi for kommunene. Da Innherred Renovasjon ble stiftet, mange år før lover og forskrifter om interkommunale selskap var på plass, var det naturlig for disse kommunene å videreføre samarbeidet. Ildsjelene og pådriverne bak IR bidro også til at selskapet fra starten av var en velfungerende bedrift, som i løpet av kort tid tok i bruk både ny og godkjent fyllplass og nytt slambehandlingsanlegg.

Området på Mule før det blir tatt i bruk som fyllplass. Da hadde private i mange år brukt området som ulovlig søppelplass. (FOTO: IR)

Økende avfallsproduksjon

Nye renovasjonsordninger tvang seg fram da velstanden veltet innover oss fra 1970-tallet og framover. På 1950-tallet produserte vi rundt 25 kilo avfall per person hvert år her i landet. Med olje og velstand eksploderte avfallsproduksjonen, og i 2004 nådde vi på landsbasis en avfallsproduksjon på 418 kilo per innbygger. Det er over ett kilo per innbygger i Norge hver eneste dag – hele året. Innbyggerne i Innherred Renovasjons ti eierkommuner sørget for 406 kilo avfall hver, og hele

Miljøvernmyndighetene har sagt at avfallet skal gi minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø. Samtidig skal avfallet og handteringen av det legges beslag på minst mulig av samfunnets ressurser.

64 prosent av dette avfallet ble gjenvunnet til nye materialer. Uansett: Tallene bekrefter at det var helt nødvendig å tenke nytt på renovasjonsområdet den gangen for 20 år siden.

Det finnes ikke helt pålitelige tall og statistikker over avfallsproduksjon på landsbasis før 1974. Dette året, da også Statens forurensningstilsyn ble grunnlagt, sørget hver enkelt innbygger i Norge for 174 kilo avfall per år. Heller ikke fra årene mellom 1974 og 1985 finnes

det statistikk av denne typen.

De siste årene har mengden avfall til deponering faktisk blitt redusert, selv om den årlige avfallsmengden det siste tiåret har økt med nesten 18 prosent. Årsaken er at andelen materialgjenvunnet avfall fra husholdningene på landsbasis økte fra 9 til 45 prosent i perioden 1992 til 2003.

Miljøvernmyndighetene har sagt at avfallet skal gi minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø. Samtidig skal avfallet og handteringen av det legges beslag på minst mulig av samfunnets ressurser. Utfordringa er først og fremst å hindre at avfall oppstår, og å redusere mengdene helse- og miljøfarlige stoffer i avfallet. Deretter oppmuntres myndighetene til å fremme ombruk, materialgjenvinning og energiutnyttelse av avfallet.

Ledende aktør

Helt siden 1985 har Innherred Renovasjon (IR) vært i front når det gjelder utviklinga innenfor avfallsbransjen. Og det sier ikke lite. Få samfunnsområder har gjennomgått så dyptgripende forandringer i løpet av de siste tjue årene. IR har vært med på hele «renovasjonsrevolusjonen.»

Til tross for at vi stadig får nye pålegg og forskrifter om behandling av avfallet vi produserer, overdynges vi fortsatt av unødvendig emballasje og krimskrams.

Mange har tatt mønster etter IR. Ifølge tidligere styreleder Oddvar Kvamme skyldes dette i stor grad at selskapet har hatt svært dyktige ansatte på de ulike sektorene. Som Kvamme sier det: «De ansatte har fått oss med på forskjellige tiltak og prosjekter, mer enn omvendt». Samtidig har det vist seg gang på gang at kommunenes representanter har lagt vekk kommunepolitikken til fordel for selskapet som helhet. Arbeidet med renovasjonen i IR-området har vært samkommunalt arbeid forut for si tid.

For IRs arbeid på avfallsfronten kan daglig leder Per Jarle Eriksens ord i den første utgaven av Renovasjonsavisa (1998), være sammenfattende:

«Til tross for at vi stadig får nye pålegg og forskrifter om behandling av avfallet

(FOTO: PÅL STAVRUM)

vi produserer, overdynges vi fortsatt av unødvendig emballasje og krimskrams. Det er noe med den vestlige måten å leve på, som naturen ikke helt klarer å holde tritt med. Noen produsenter har skjønt det. Du har kanskje lagt merke til at pappkartongen rundt tannkremtubene er forsvunnet?... Alle monner drar, også de monner du kan bidra med. Det er et mål for alle – for vårt eget beste – å begrense avfallsproduksjonen mest mulig.»

Stig Arild Myhre er økonomisjef i IR.

(FOTO: SISSEL THORSEN)

«Innherred Renovasjon er et foregangsforetak på veldig mange måter. IR forlot det tradisjonelle kommunale systemet og gikk inn i konkurranseutsatte virksomheter lenge før dette var «politisk korrekt». Selskapet var 10-15 år forut sin tid, og har hele tida beholdt dette forspranget. Etter å ha lært IR å kjenne, er vi i returselskapene for EE-bransjen svært positivt overrasket over den fremsynte måten IR driver sin virksomhet på.»

Hans Løken,

adm. direktør i
Elektronikkretur AS.

Avfall per person i gjennomsnitt i Norge:

1950: 25 kilo

1974: 174 kilo

2004: 418 kilo

IR- medlemskommunene:

2004: 406 kilo

(3dunksystemet: 240 kg,

brakt til gjenbrukstorg:

166 kg)

64% materialgjenvinning

Primus motor i 20 år

Det er ingen selvfølge at Innherred Renovasjon eies av ti kommuner i 2005 – 20 år etter oppstarten. Stikkordet er tillit mellom eiere, styre og ansatte.

Per Jarle Eriksen har vært en krumtapp i Innherred Renovasjon siden oppstarten i 1985. Han har ledet selskapet i 18 av de 20 årene. Selv er han prototypen på det tillitvekkende mennesket, der han står og ser utover anlegget på Mule i Levanger. Det var her det hele startet.

– Vi har ikke «erobret» nabokommunene, understreker han da vi kommer inn på det faktum at 10 kommuner nå er medeiere i Innherred Renovasjon. For det var ingen selvfølge at for eksempel Malvik i Sør-Trøndelag ville velge IR.

Leser trendene

Andre fugler har hvist oss i øret at Per Jarle Eriksen er en mester til å lese trender, og at dette er noe av årsaken til at IR er hele tida har vært et renovasjons-selskap i front på landsplan. Selv er ikke Per Jarle den som slår om seg med store ord på egne vegne. Han er mer opptatt av å trekke fram samarbeidet mellom eiere, styre og ansatte.

– Vi har fått veldig frie hender. Jeg tror at tilliten mellom eiere, politisk valgte representanter, styret, ansatte og folk rundt omkring i kommunene er den grunnleggende årsaken til at IR har vokst seg så solid og trygg, sier Per Jarle. Han nevner kontrakten om mottak og behandling av EE-avfall som eksempel.

– Det var ei stor, men slitsom, opplevelse å være med på å regne anbud på mottak av elektrisk og elektronisk avfall. Og saken ble ikke behandlet i styret før kontrakten på 45 millioner kroner var sikret.

– Vi har fått veldig frie hender, og jeg tror at tilliten mellom eiere, politisk valgte representanter, styret, ansatte og folk rundt omkring i kommunene er den grunnleggende årsaken til at IR har vokst seg så solid og trygg, sier Per Jarle.

Han leter etter flere årsaker til veksten bedriften har hatt, og er snar med å nevne arbeidsglade ansatte.

– De ansatte har vist en usedvanlig vilje til å bruke investeringene. Det er enkel logikk bak dette: Vi får mer igjen for pengene hvis for eksempel en hjullaster kjøres i to tusen timer enn hvis den kjøres bare halvparten, illustrerer han.

Avgjørende milepæl

IRs utvikling var inne i ei kritisk fase da det ble diskutert om selskapet skulle ta total- eller delansvar for avfallshåndteringen i eierkommunene, forteller Per Jarle Eriksen. Hvis ikke selskapet hadde fått totalansvaret, hadde kommunene heller ikke fått gevinsten i form av helhetstenking, nyttenking og rasjonell drift.

– Da ville vi fått forskjellige ordninger i alle kommunene, og bare felles oppsamling av avfallet. Samtidig hadde IR helt sikkert ikke omfattet 10 eierkommuner, sier Per Jarle.

I utgangspunktet er IR et redskap for kommunene, ganske enkelt opprettet for å håndtere avfallet, men selskapet har alltid ønsket å være litt mer enn det.

Derfor har det interkommunale selskapet vært i forkant på mange områder. Selv med små ressurser til utredninger og grunnleggende skrivebordsarbeid, har IR vært aktivt med. I 2005 sitter Per Jarle i Loop-styret, sammen med blant andre Thorbjørn Berntsen. Loop koordinerer informasjon fra og om renovasjonsbransjen, og er mest kjent for nettstedet www.loop.no. Både Per Jarle Eriksen og utviklingssjef Bjørn Heggelund har lang erfaring fra verv også i Norsk renholdsverksforening.

– I Innherred Renovasjon er vi arbeidskamerater og ikke kolleger. Vi har et uformelt miljø som jeg setter stor pris på. Kanskje du kan sammenligne det med rallarmiljøene i forrige århundre, funderer Per Jarle Eriksen. (FOTO: PÅL STAVRUM)

Begynnelsen

Det konstituerende møtet i Innherred Renovasjon ble holdt i Levanger mandag 14. januar 1985. Politikerne som var til stede var Kåre Lervik (Frosta), Kåre Sjøvold (Inderøy), Ola G. Tromsdal og Pål Holmli (Verdal), Jarle Haugan og Olaug Husby (Levanger). I tillegg var finansrådmann Jon Hilmo, teknisk rådmann Anders Bruset og avdelingsingeniør Per Jarle Eriksen til stede fra administrasjonen i Levanger kommune.

På møtet fikk den interkommunale stiftelsen navnet Innherred Renovasjon, vedtektene ble vedtatt og Jørgen Aune ble valgt til selskapets første styreformann. Dermed var det interkommunale renovasjonsarbeidet formalisert.

Forhistorien

Men det er ei forhistorie. Den er uløselig knyttet til endringene som skjedde på avfallsområdet på landsbasis.

I 1982 ble miljøvernavingene hos fylkesmennene etablert, og i 1983 trådte den nye forurensningsloven i kraft. Den brakte til torgs ei rekke bestemmelser i forbindelse med avfallshandtering. Blant annet inneholdt den et generelt forbud mot forsøpling, og den påla kommunene å samle inn forbruksavfall. Et viktig moment var også kravet om at alle kostnader skulle dekkes gjennom de kommunale avfalls-

Bjørn Heggelund og Ingvar Erik Johansen utenfor det midlertidige administrasjonsbygget på Ørin i 1989. (FOTO: IR)

gebyrene. Samtidig ble kommunene oppfordret til å differensiere avfallsgebyrene for å stimulere til økt gjenvinning og reduksjon i avfallsmengdene. At det i loven sto at behandlingsanlegg for avfall skulle ha konsesjon fra forurensningsmyndighetene, bidro også til å styre utviklinga for det nystartede IR og selskapets eierkommuner.

I tillegg kom forskrifta om spesialavfall i 1984. Samtidig som avfallsmengdene økte kraftig, kom det nye lover og regler om avfallshandtering. Dermed økte trykket på kommunene for å etablere bedre handteringssystemer.

Oddvar Kvamme, som var selskapets andre styreleder, forteller at mange gode krefter arbeidet sammen, og at kommuneingeniørene sto sentralt i denne prosessen. Kommuneingeniør Erling Bergh i Verdal kommune og hans kollega Gunnar Brustad i Levanger kommune bidro sterkt til at Innherred Renovasjon ble stiftet og til at Mule ble valgt som fyllplass.

Samarbeid siden 1974

De fire kommunene som i 1985 etablerte Innherred Renovasjon, hadde helt siden 1974 hatt felles avfallsbehandling gjennom drift av en regional fyllplass på Ekle i Verdal. Denne ordninga ble bestyrt av et regionalt renovasjonsutvalg, med ett medlem fra hver av deltakerkommunene. Fyllplassen på Ekle var ikke dimensjonert for de økende avfallsmengdene, og våren 1984 ble det antatt at den ville bli oppfylt i løpet av et års tid. Dette gjorde at alarmklokkene ringte. Renovasjonsutvalget sto i bresjen for to utredningsprosjekt, hvor ulike forbrenningsanlegg ble vurdert.

Hvis renovasjonsutvalget den gangen hadde gått inn for bygging av forbrenningsanlegg, hadde Innherred Renovasjons historie mest sannsynlig fått et helt annet forløp.

Man så imidlertid at det ville gå lang tid før et stort forbrenningsanlegg kunne bygges, så det ble gjennomført omfattende undersøkelser av mulige nye fyllplasser innenfor samarbeidskommunene. Dette ble gjort allerede våren 1983. Renovasjonsutvalget gjennomførte befaringsferder ved Kverkild/Flaget og Heggdal/Rostad i Inderøy, i Bjørndalen og Jøssåsdaalen i Verdal og ved Munkeby og steinbruddet på Mule i Levanger. Det var enighet om at Bjørndalen og Mule var best egnet. Disse alternativene ble utredet nærmere, og Mule ble valgt. Hvis renovasjonsutvalget den gangen hadde gått inn for bygging av forbrenningsanlegg, hadde Innherred Renovasjons historie mest sannsynlig fått et helt annet forløp.

Nå hastet det å få etablert den nye fyllplassen, og renovasjonsutvalget gikk videre med saken, selv om ikke alle endelige vedtak var fattet.

Innarbeidet samarbeid

Erling Bergh var kommuneingeniør i Verdal fra 1975 til 1988, og en av pådriverne bak etableringa av Innherred Renovasjon. Slik minnes han den tida:

«Det begynte å komme nye krav til måten å drive fyllplass på. Det var mye kontakt og samarbeid mellom kommunene den gangen, spesielt mellom Verdal og Levanger når det gjaldt renovasjon. Min kollega Gunnar Brustad i Levanger og jeg innså at det ville kreve så mye å drive med renovasjon at vi ikke hadde nok ressurser og kompetanse i de tekniske etatene. For å kunne takle de nye miljøkravene som vi så komme måtte det mer spesialiserte ressurser til. Det var naturlig å ta utgangspunkt i det interkommunale samarbeidet som allerede eksisterte mellom Verdal, Levanger, Inderøy og Frosta. Nettopp det at samarbeidet var så innarbeidet, bidro til at stiftinga av selskapet og arbeidet med ny fyllplass og slambehandlingsanlegg gikk så glatt. Samtidig var vi omgitt av pragmatiske politikere, som også ønsket å få satt dette i system på en skikkelig måte. Vi så at kravene til renovasjon ble stadig strengere, men vi hadde naturligvis ingen anelse om at dimensjonene på dette skulle bli så store som det vi ser i dag.»

Fyllplass på Mule i Levanger

To av de sentrale oppgavene for det nystartede IR ble å etablere en ny fyllplass (deponi) på Mule i Levanger, og et slambehandlingsanlegg på Ørin i Verdal.

I slutten av august 1984 lå konsesjonen for avfallsplassen på Mule på bordet. Konsesjonen gjaldt i første omgang fram til 1989.

Den nye fyllplassen ble dimensjonert ut fra en årlig avfallsmengde på cirka 7.900 tonn i 1984 og cirka 9.600 tonn i 1990. Med disse avfallsmengdene ble kapasiteten

– Det er ingen tvil om at Innherred Renovasjon har vært et veldig bra og til dels ledende avfalls-selskap. Det er dyktige folk. Selskapet er blant dem som har vært gode når det gjelder tilgjengeligheten for publikum.

Thorbjørn Berntsen,
styreleder i Loop
og tidligere miljøvernminister.

– Innherred Renovasjon har høy fagkompetanse og har vært framtidsretta og offensive hele tida.

Ole Tronstad,
ordfører i representantskapet
i åtte år (1995 - 2003).

Innkjøringa til Mule fyllplass. (FOTO: IR)

for fyllplassen beregnet å være fylt opp etter 13 år.

I Innherred Renovasjons konstituerende møte ble det vedtatt å ta opp lån på til sammen 4,2 millioner kroner i Kommunalbanken og Bøndernes Bank for å finansiere fyllplassen. Saken hadde imidlertid rullet og gått siden forløperen, det regionale renovasjonsutvalget, tok opp saken i 1984.

I begrunnelsen for avgjørelsen om konsesjon het det at avfallsplassen ville få en sentral beliggenhet i forhold til bebyggelsen. Avstanden til nærmeste bolig var rundt 200 meter. «Naboer til anlegget har protestert mot planene på grunnlag av

Statens forlengede arm mente at etablering av avfallsfylling på Mule var miljømessig forsvarlig.

forventet problemer med rotter og fugler, forurensning av vannkilder, lukt og stank, støy, forurensning samt estetiske ulemper» sto det å lese. Det var stor motstand mot etablering av fyllplassen i nærområdet, selv om området allerede var i bruk som ulovlig avfallsplass.

Fylkesmannen avdramatiserte imidlertid mulige problemer. Forurensning av drikkevannskilder ble utelukket, fordi topografien sørget for at tilrenning fra fyllinga ikke ville være mulig. Eventuell forurensning ville da måtte komme fra transport via luft. Med skikkelig komprimering og tildekking som forutsatt, vurderte fylkesmannen denne muligheten som liten. Statens forlengede arm mente at etablering av avfallsfylling på Mule var miljømessig forsvarlig. Litt medhold fikk likevel naboene: Deres betenkeligheter førte til at tillatelsen i første omgang ble begrenset til fem år.

Våren 1985 ble fyllplassen på Mule gjort klar for å ta imot avfall for deponering fra medlemskommunene i IR, og 1. juni ble fyllplassen på 38 dekar åpnet for drift. Samtidig ble fyllplassen på Ekle i Verdal stengt for godt.

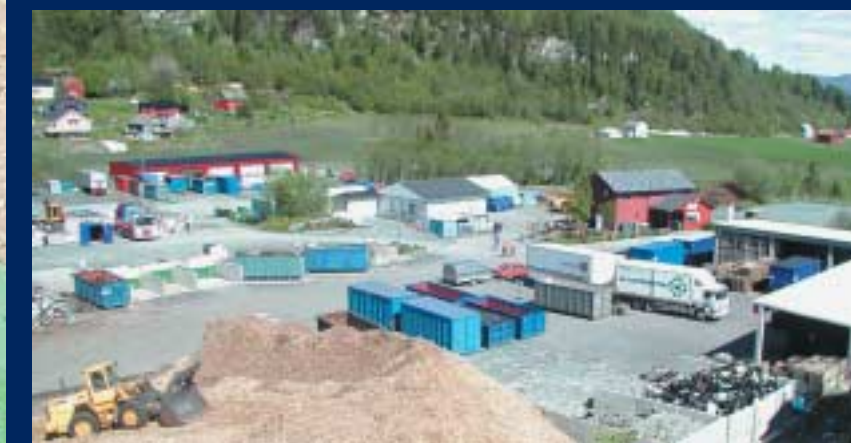
Mule skulle, i følge konsesjonstillatelsen, ta imot husholdningsavfall og produksjonsavfall fra forretninger, kontorer og lett industri i kommunene Frosta, Levanger, Verdal og i Inderøy.

Utnytter metangassen

I 1996 ble fyllplassen på Mule stengt. Samme år ble det montert et avfaklingsanlegg som brente den miljøbelastende metangassen fra den 130.000 tonn store fyllinga. Siden 2002 har metangassen gitt varme og varmt vann til bygninger på til sammen rundt 2.000 kvadratmeter ved IRs sorteringsanlegg på Mule. 13 vertikale brønner samler metangassen, som ledes inn i en større beholder som forsyner fyrkjelen. Beregningene viser at fyllinga vil avgj

Metangass fra avfallsdeponier representerer sju prosent av de samlede norske klimagassutslippene. Metangassen fra den gamle fyllplassen på Mule blir imidlertid utnyttet til energi, som brukes til vannbåren varme og til å varme opp vann. (FOTO: PÅL STAVRUM)

Sorteringsanlegget på Mule, 2001. (FOTO: IR)

Bildet i bakgrunnen: Produksjon av biobrensel. (FOTO: IR)

metangass fram til rundt 2030.

På landsbasis har antall søppelfyllinger med systemer for uttak av metangass blitt doblet siden 1998. Mer enn 1/3 av denne gassen brukes til produksjon av elektrisitet og fjernvarme.

«Avfall sluttbehandles ved deponering eller forbrenning. Disse to behandlingsformene gir ulike miljøproblemer. Deponering av avfall fører vanligvis til utslipp av klimagassen metan. Metanutslippet utgjør cirka sju prosent av de norske klimagassutslippene og bidrar til global oppvarming. Gjennom sigevann fra deponering oppstår det også utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier. Deponering av avfall overfører miljøproblemer til kommende generasjoner, fordi disse utslippene fortsetter i svært lang tid etter at avfallet er deponert.» (www.miljostatus.no)

” Kalkbruddet på Østborg

IRs andre styreleder, Oddvar Kvamme, forteller litt om forhistorien til avfallsfyllinga på Mule: «Kalkbruddet på Østborg var i drift til først på 1960-tallet, og ble oppstartet omkring 1905. Etter nedleggelsen ble det etter hvert benyttet til mer eller mindre lovlig avfallsplass, også for matavfall. Dermed ble området tilholdssted for mengder av rotter og fugl, noe som var til stor sjenanse for mange naboer. Frykten for at en offentlig avfallsplass med mye større mengder avfall skulle forverre forholdene, var derfor stor. Men det skulle vise seg at forholdene ble mye bedre etter hvert som kontrollen av hele driften ble bedre. Og i dag, etter at selve fyllinga for lengst er avsluttet, framstår området som et industriområde med stor aktivitet og mange ansatte. Dette er i tråd med reguleringsplanen som Levanger kommune utarbeidet.»

Organisk avfall til grisefôr

Allerede i 1985 verserte det en sak om behandling av organisk avfall fra storhusholdninger. Grisebonden Audun Ekren i Verdal hadde allerede avtale med storhusholdninger i distriktet om henting av slikt avfall. Han behandlet det og brukte det som fôr til grisene. I 1987 foreslo han overfor kommunene Steinkjer, Inderøy, Verdal og Levanger at de medvirket gjennom innføring av tvungen matavfallsrenering og en gebyrordning til dekning av transportutgifter. Steinkjer og Inderøy var på gli, men ennå ikke Levanger og Verdal.

IR så positivt på at Mule fyllplass slapp å ta imot dette avfallet, blant annet på grunn av redusert forurensning og mindre plagsomme fugler.

Fra 1990 var ordningen kommet inn under forskriftenes vinger, og dette året samlet Ekren inn 250 tonn slikt avfall. I 2003 var mengden innsamlet matavfall fra storhusholdninger og butikker på 906 tonn.

Slambehandlingsanlegg på Ørin i Verdal

Det regionale renovasjonsutvalget hadde allerede utredet et prosjekt for felles slambehandlingsanlegg på Ørin i Verdal. I et referat fra utvalget datert 10. oktober 1984 heter det blant annet: «Det var enighet om at slambehandlingen bør sees i sammenheng med det eksisterende samarbeidet om avfallsbehandling. Dette samarbeidet er nå i ferd med å organiseres litt annerledes enn før, som et selskap med videre arbeidsområde og fullmakter enn nåværende utvalgsform..... Det videre arbeidet med felles slambehandlingsanlegg bør tas hand om av det nye selskapet». Kostnadene i forbindelse med bygging av et slikt anlegg ble anslått til 3,9 millioner kroner.

Et år seinere gjorde Innherred Renovasjon vedtaket om å utvide arbeidsområdet til også å omfatte bygging og drift av et slambehandlingsanlegg. Anlegget ble plassert ved tomte for det framtidige kloakkrenseanlegget for Verdalsøra, på Ørin. Det skulle ta imot kloakkslam fra tre av medlemskommunene: Levanger, Verdal og Inderøy.

Det hadde kommet klarsignal fra fylkesmannens miljøvernavdeling.

Skapte strid

Innføringa av nye rutiner og nytt system for tømning av septiktank/slamavskiller møtte til dels sterk motstand. I Verdal var det så seint som i 1990 et par eksempler på abonnenter som nektet IR å tømme.

Noen år tidligere, i 1987, skapte offentlig innkjøp av slambiler debatt. 17. mars dette året skriver lederen for den lokale aksjonskomiteen i Levanger dette i et leserbrev i Levanger-Avisa:

Levering av septikslam ved Ørin slambehandlingsanlegg i 1990. Bilen til venstre er IRs første slambil. Til høyre: Odd Grundmos slambil. Grundmo var den første innleide transportøren hos IR, og drev med privat tømning av slamavskillere før den tid. Han kjørte for IR fra 1987 til 2001.

(FOTO: IR)

”
–Selskapet er dynamisk og veldig godt utbygd. Det er så vel-smurt i alle ledd at det må være noe av det beste som fins når det gjelder renovasjon.

Bård Langsåvold,
ordfører i Meråker kommune
og i IRs representantskap.

”
–Jeg har inntrykk av at IR bruker en god del ressurser på informasjon. Dette tror jeg er veldig fornuftig. Dessuten er det bra at abonnentene får sortere mange avfallstyper ved husstanden.

Anne Sundet Tangen,
overingeniør ved Fylkesmannens
miljøvernavdeling i N-Tr.lag.

Slambil med spyleutstyr, 2004.

(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

«Jeg rekner med at ordføreren er kjent med at det f.t. pågår en underskriftsak-sjon i kommunen mot den dyre ordningen om kommunalt innkjøp av slamsugebi-ler vil medføre. Oppslutningen om aksjonen er meget stor og 96-97 % av alle besøkte husstander har skrevet seg på listene. Dette er husstander som alle vil bli direkte berørt av den dyre ordningen og som ikke ønsker å bli påført unødvendige utgifter.

Jeg vil på vegne av de 800-900 husstander i Levanger kommune som inntil nå har skrevet seg på listene kreve følgende:

1. Saken om interkommunalt innkjøp og drift av slamsugebiler tas opp til ny behandling i kommunestyret,
2. Bestilling av slamsugebiler blir utsatt slik at dette ikke vil påvirke ny behandling i kommunestyret....»

Denne debatten fikk temperaturen opp både blant vanlige folk og blant politi-kerne. Mange ville ha de ordningene de alltid hadde hatt, selv om utstyret til de som gjorde jobben fram til da var av svært varierende kvalitet. I Levanger ble det også ganske hissig diskusjoner i kommunestyret, men etter hvert ble det gitt grønt lys for innkjøp av slambiler i IRs regi. Siden kom det til diskusjoner om gra-den av privatisering, og en 50/50-fordeling mellom IR og anbud blant private aktø-rer ble en modell.

I ei pressemelding til Trønder-Avisa viser IR til den ennå ganske ferske foruren-sningsloven, som pålegger kommunen ei plikt til å sørge for tømning av slam fra slamavskillere og andre samlekkummer for avslamming av sanitært avløpsvann. «I Verdal og Levanger er det fattet vedtak om at organiseringen av innsamling av slam med tømning og transport overlates til renovasjonsselskapet. Inderøy kommune har saken under behandling. Renovasjonsselskapet vil sørge for å gjennomføre denne ordningen best mulig både overfor brukerne og kommunen», skriver IR, ved styreformann Jørgen Aune og Levanger-ordfører Jarle Haugan.

De første årene ble behandlingsanlegget på Ørin i hovedsak drevet av én per-son, som sto for drift av anlegget, koordingering av inntransport og utskrivning av fakturaer. To personer var ansatt ved transporten.

Ingvar Erik Johansen (f.v.), Odd Grundmo og Knut Granås. Bildet er tatt i 1989.

I 2005 er Johansen og Granås fortsatt ansatt i IR. (FOTO: IR)

Ingen ansatte i starten

Innherred Renovasjon hadde ingen ansatte i tida etter at selskapet ble etablert. I stedet ble det gjort en avtale mellom Levanger kommune og Innherred Renova-sjon, der det heter at kommunen stiller daglig leder for anlegget til disposisjon for selskapet. IR skulle betale 20 prosent av lønna. Samtidig skulle Levanger kommune stille mannskap til disposisjon for drift av fyllplassen, betalt av IR. Med andre ord: I begynnelsen leide selskapet arbeidskrafta.

Det er ingen hemmelighet at den aktuelle daglige lederen het Per Jarle Eriksen, som i dag er direktør i selskapet.

Tilfeldighetenes spill

Daglig leder Per Jarle Eriksen var med i Innherred Renovasjon fra den spede begynnelse, i starten frikjøpt i en 20-prosentstilling fra jobben som ingeniør i Levanger kommune. Bortsett fra et par år på slutten av 1980-tallet har han vært daglig leder i IR. Slik opplevde han sitt første møte med det som skulle bli Innherred Renovasjon:

«Jeg visste at Gunnar Brustad og Erling Bergh hadde hatt noen møter med en konsulent fra Østlandskonsult. En dag kom Gunnar med en bunke papirer og fortalte at han skulle ha vært på et møte på Verdal. Han hadde imidlertid ikke anledning, og ba meg om å ta meg av det. Jeg var ganske blank, og lurte på hva jeg skulle si og mene. Det så ikke Gunnar på som noe problem, for det ville jeg få rede på i løpet av møtet. Siden den gangen har jeg vært i systemet.»

Første signaler om kildesortering

I et brev fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling om fyllplass og oppbygging og drift av gjenvinningsanlegg i august 1985 står det å lese: «Med den bosettingsstruktur

og de avfallsmengder som vi har i dette fylket er det etter fylkesmannens vurdering ikke realistisk å gjenvinne/sortere avfall som allerede er blandet (forbruksavfall). Det vil si at gjenvinningsprosjekter i Nord-Trøndelag fylke bør være basert på kildesortering. Aktuelle avfallstyper i denne forbindelse er: matavfall (storkjøkken), papir (husholdninger, kontorer, forretninger), metaller og bildekk.»

Føringene var lagt for framtidens renova-sjonsordninger.

Det gamle søpplestativet sang på siste verset i

1993. (FOTO: IR)

«Innherred Renovasjon er Nord-Trøndelags beste eksempel på kommunalt samarbeid, der man både har hatt en tydelig miljøprofil, samtidig som det er blitt næringsutvikling av det. IR er et selskap med en enorm legitimitet alle veier, og det er det ikke lett å få for et avfallsselskap.

Einar Strøm,

fylkesråd for økonomi, plan og regional utvikling, Nord-Trøndelag.

Miljøtanken i med- og motvind

På slutten av 1980-tallet ble det rettet et kraftigere søkelys mot renovasjon og avfallshandtering. Kildesortering som begrep ble mer og mer utbredt. Mens Sissel Rønbeck var miljøvernminister, lanserte IR og Midtre Namdal Avfallsselskap

Kildesortering ble miljøvernledernes «mantra», og etter hvert kom det pålegg om kildesortering i kommunene.

med flere kampanjen Skvett'n, en innsamlingsordning for spesialavfall fra hele Nord-Trøndelag. Omtrent på samme tid var Thorbjørn Berntsen medlem i miljøkomiteen på Stortinget. Her sto han i spissen for arbeidet med ansettelse av miljøvernledere i 135 kommuner. Dette var en prøveordning, der staten betalte regninga. Kildesortering ble miljøvernledernes «mantra», og etter hvert kom det pålegg om kildesortering i kommunene.

Avfallstyper på 1980-tallet

Fire år etter etableringa av både selskap og ny fyllplass, i 1989, leverte cirka 9.900 abonnenter husholdningsavfallet til Mule. I tillegg mottok en cirka 19.000 kubikkmeter avfall fra forretninger og bedrifter. Selskapet drev med utsortering av papir, glass, hvitevarer, matavfall fra storhusholdninger, batteri, mottak av døde dyr og spesialavfall. Det ble også gjort forsøk med kompostering av matavfall fra villabebyggelse.

Ved mottaket for døde dyr ble dyrene frosset ned og solgt til et firma som gjenvarer proteiner og fett. Mottaket var det første i sitt slag i landet.

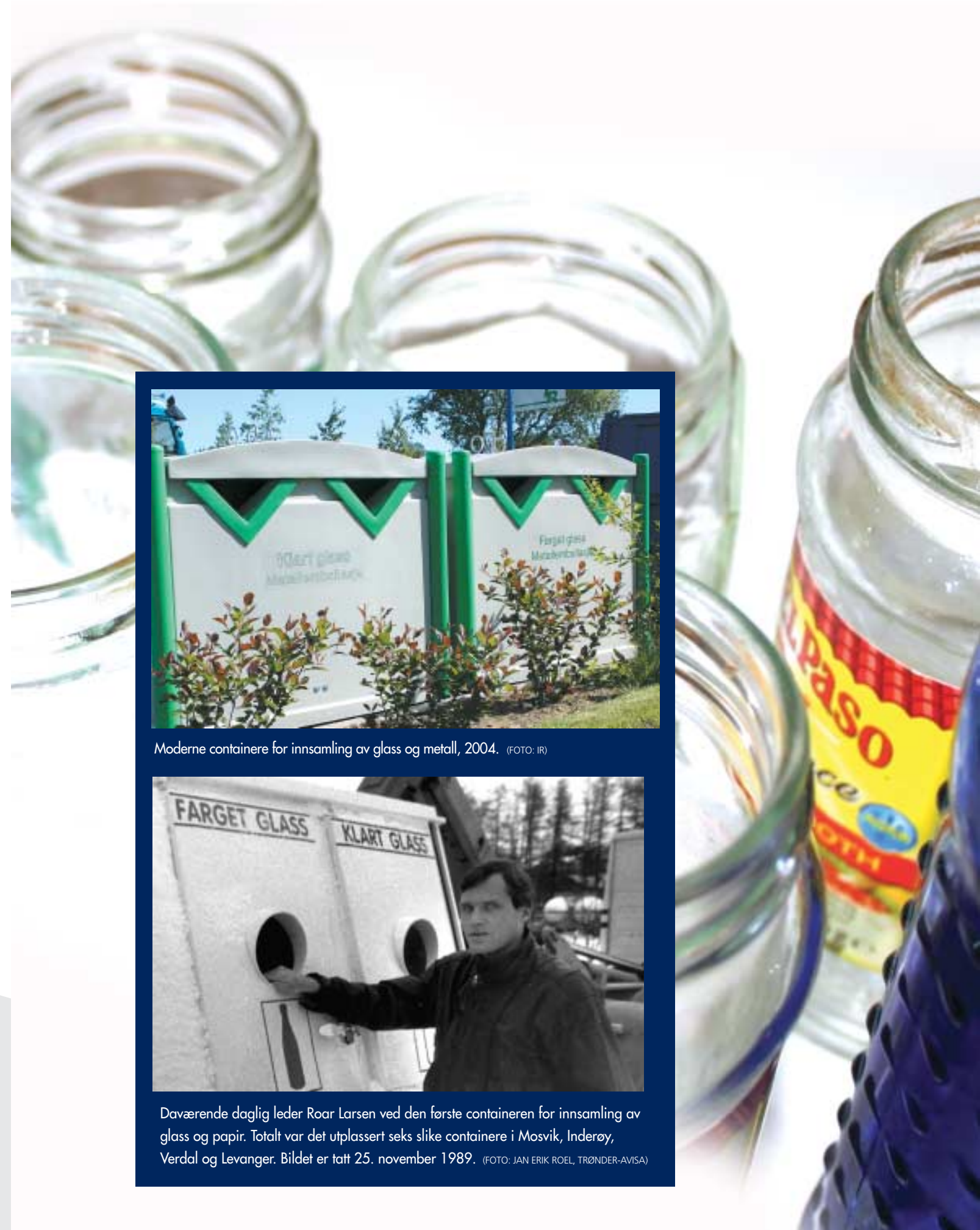
Hvitevarer, som kjøleskap, fryserer og komfyrer, ble sortert ut. Freon og olje ble tappet av et spesialfirma, og resten ble komprimert på stedet og sendt til gjenvinning. I 1989 ble det solgt rundt 30 tonn jern via denne virksomheten.

Fra desember dette året startet IR en prøveordning for innsamling av papir og glass i medlemskommunene. Papiret ble levert til firmaet Miljøisolasjon AS i Verdal, mens glasset skulle leveres til Moss glassverk. I starten var det ikke lett å få avsetning på disse avfallstypene: I årsmeldinga for 1990 leser vi følgende:

«Selskapet har siste året drevet innsamling av papir og glass fra medlemskommunene. Dette har skjedd ved utplassering av innleide krokklift-containerer. Levering av glass gikk greit til november, da mottaket ved Moss glassverk stoppet. Vi har til nå levert ca. 60 tonn. Glasset blir nå lagret på Mule inntil videre.

Leveransen av papiret har vært problematisk hele året. Det har vist seg vanskelig å få avsetning på usortert/ueballert papir. Skal vi fortsette med dette, må vi sørge for sortering og emballering selv.»

Det hører med til historien at papirleveransen til Miljøisolasjon ble kortvarig. Etter et års tid måtte bedriften legges ned. Våren 1991 bestemte styret seg for å etablere en forsøksordning med mottak og sortering av papir på Nossum i Levanger. I 1992 mottok IR 520 tonn papir ved anlegget, og selskapet fikk solgt alt papiret videre. Det løsnet også for glassgjenvinninga igjen. I 1992 leverte IR 80 tonn glass til gjenvinning.

Moderne containere for innsamling av glass og metall, 2004. (FOTO: IR)

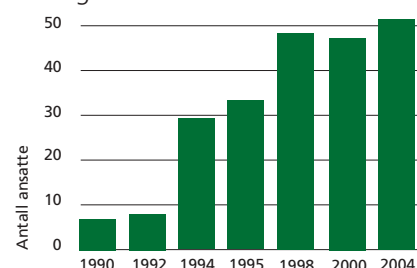
Daværende daglig leder Roar Larsen ved den første containeren for innsamling av glass og papir. Totalt var det utplassert seks slike containere i Mosvik, Inderøy, Verdal og Levanger. Bildet er tatt 25. november 1989. (FOTO: JAN ERIK ROEL, TRØNDE- AVISA)

Bemanning og organisering

Fra starten av var det ingen ansatte i IR. Per Jarle Eriksen fungerte som daglig leder, utleid av Levanger kommune. De første ansettelsene skjedde i 1987, da daglig leder (Roar Larsen) og driftsleder (Bjørn Heggelund) ble ansatt. Etter at Roar Larsen sluttet i 1989, overtok Per Jarle Eriksen jobben som daglig leder igjen.

Følgende tall viser litt av utviklinga på bemanningssida i konsernet:

1990:	7 ansatte
1992:	8 ansatte
1994:	29 ansatte
1995:	33 ansatte
1998:	48 ansatte
2000:	47 ansatte
2004:	51 ansatte

MILEPÆLER I ORGANISERINGA:

I 1995 ble selskapet delt i tre avdelinger: administrasjon, transport og behandling. Fra 1. januar 2000 fulgte IR Lov om interkommunale selskaper (IKS), som trådte i kraft året før.

2002: Bruktbo Renovasjonsservice AS etableres som IRs datterselskap for å fremme ombruk.

2003: Retura IR AS etableres som IRs datterselskap innen avfallsbehandling.

Problemavfallet

Fra midten av 1970-tallet vokste det fram ei bekymring for hvordan det såkalte problemavfallet ble handtert. Behandlinga av giftig og miljøfarlig avfall var rett og slett helt ute av kontroll. Dette kom også tydelig fram i stortingsmeldinga om tiltak mot forurensninger i 1975, som nettopp handlet om problemavfall (som seinere ble spesialavfall og farlig avfall):

«Det er i dag meget liten kontroll med hvordan dette avfallet disponeres. Det eksisterer ikke noe organisert system for mottak, oppsamling og transport som sikrer en tilfredsstillende håndtering av avfallet. Det må derfor antas at betydelige mengder tilføres miljøet og gjør skader. På grunn av de spesielt alvorlige miljøvirkningene av mange typer problemavfall, med langtidseffekter og spredning over store avstander, har staten et særlig ansvar for å medvirke til en effektiv ordning av innsamling og behandling av problemavfall. Departementet har i lengre tid arbeidet med et opplegg for dette.»

Planen var at det skulle etableres 100-150 oppsamlingsplasser for spesialavfall spredt over hele landet innen tre år. Det gikk imidlertid trekt, og så seint som i 1980 var det ennå bare fattet vedtak om etablering av ni prøveplasser. Nå var vi kommet inn i ei tid da miljøinteressene måtte slite mot andre samfunnsinteresser. Miljøvern-bølgen flatet ut, og utover 80-tallet sto storsamfunnet overfor store utfordringer på avfallsområdet.

I 1984 kom forskriften om spesialavfall. Denne medførte at alle som drev innsamling, mottak og behandling av spesialavfall måtte søke SFT om tillatelse. Samtidig måtte alle som var i besittelse av slikt avfall levere det inn til virksomheter som var godkjent av SFT.

Slik så den ut, eska som hver husstand fikk utdelt. Den skulle fylles med spesialavfall og plasseres i miljøstasjonen (det store bildet). (FOTO: TRIO MEDIA)

Batte batterisamler

På 70- og 80-tallet var det miljøfarlig avfall fra industrien som sto i første rekke, men stortingsmeldinga om den kommunale avfallshandteringa (1985) bidro til at søkelyset også ble rettet mot husholdningene.

IR var et av de aller første renovasjonsselskapene i landet som tok tak i problematikken rundt spesialavfall fra husholdningene. Det begynte med batteriinn-samling i 1988. Kampanjen var et samarbeid mellom IR, Midtre Namdal Avfalls-selskap (MNA) og mange andre aktører i Midt-Norge. Kampanjen var opprinnelig svensk, og i Midt-Norge ble den gjennomført i de åtti kommunene i Møre og Romsdal, Sør- og Nord-Trøndelag. Opplegget var enkelt: I forretninger og ved bensinstasjoner der det ble solgt batterier kunne den enkelte levere brukte batterier i en spesiell batteriboks. Den gangen ble aksjonen karakterisert som vellykket. I løpet av de fire første månedene etter kampanjestart 14. april 1988 ble det samlet inn 14 tonn batterier.

Skvett'n utvikles

Året etter ble det gjort et banebrytende stykke renovasjonsarbeid i Nord-Trøndelag. Sammen med miljøvernavdelinga hos Fylkesmannen, Børstad Transport, MNA og Steinkjer kommune satte IR i gang kampanjen «Skvett'n». Dette var den første «skikkelige» runden med innsamling av spesialavfall fra husholdningene. Kampanjen kom i gang etter erkjennelsen av at husholdningene til da hadde hatt svært begrensede muligheter til å behandle spesialavfallet på en lettvinnt og forsvarlig måte.

Kampanjen ble umiddelbart lagt merke til på landsbasis, og miljøverndepartementet ble økonomisk hovedbidragsyter, både når det gjaldt utstyr og markedsføring.

«Et grunnleggende mål for prosjektgruppen er å sikre at husholdningene i fylket lett skal kunne bli kvitt sitt spesialavfall på en forsvarlig måte. Systemet med utdeling av miljøesker til hvert hjem og plassering av miljøstasjoner, hvor esken kan leveres, cirka 40 steder i fylket, bør være en tilfredsstillende ordning», sa daværende daglig leder i IR Roar Larsen.

I miljøeska kunne folk plassere rester av maling, lakk, lim og beis, alle typer spillolje, løsemiddelrester og rengjørings- og vedlikeholdsmidler.

...noe av de beste som til da var prøvd i Norden.

I oppstarten av aksjonen uttalte miljøvernminister Sissel Rønbeck at informasjonsopplegget som var utviklet i forbindelse med aksjonen og den praktiske organiseringa for innsamlinga trolig var noe av de beste som til da var prøvd i Norden. Dette var store ord, og resultatene kom etter hvert.

På Mule ble det denne høsten etablert en mottaksstasjon for spesialavfall. Både miljøeska og spesialavfall fra industri og institusjoner kunne leveres her. Til tross for at kampanjen kom i gang først i oktober, ble det i 1989 mottatt 1,3 tonn spesialavfall på Mule. I 1990 økte volumet til 6 tonn, og i 1992 var den innsamlede mengden på Mule hele 25,7 tonn.

«Skvett'n»-kampanjen la grunnlaget for tilsvarende kampanjer flere andre steder

i landet, før innsamling av spesialavfall på nasjonalt plan kom inn i mer ordnede former utover 90-tallet.

Risikoavfallet

I kjølvannet av spesialavfallet, kom det såkalte risikoavfallet. Dette er smittefarlig avfall, og sammen med MNA utarbeidet IR et opplegg for innsamling og destruksjon av dette avfallet. I tillegg kom innsamling av medisinrester. Risikoavfallet ble brent i ovn ved Innherred sykehus, mens medisinrester ble levert inn til Levanger Apotek for sortering. Ordninga fungerer fortsatt i 2005.

Berntsen og vi

I 1990 ble Thorbjørn Berntsen miljøvernminister. Han kom til å bety mye for utviklinga innenfor renovasjonsbransjen i årene framover. Den aksellererende avfallsproduksjonen gjorde at nye grep måtte tas i avfallspolitikken. De konkrete resultatene kom med ei stortingsmelding fra 1992, der søkelyset ble rettet enda sterkere mot tiltak for å redusere avfallsmengdene, øke gjenvinningsgraden og sørge for forsvarlig avfallsbehandling.

I dag (2005) er den tidligere miljøvernministeren styreleder i Loop, et samarbeidsorgan for kildesortering og gjenvinning. Loop samordner informasjon som er felles for returselskapene.

IR et ledende renovasjonsselskap

Politikerveteranen Thorbjørn Berntsen husker dette om inntrykket av IR på slutten av 80- og begynnelsen av 90-tallet:

«IR var veldig tidlig ute som interkommunalt avfallselskap, og da de lanserte Skvett'n vakte det oppmerksomhet, og opplegget ble til dels kopiert andre steder i landet. Det er ingen tvil om at IR har vært et veldig bra og til dels ledende avfallsselskap. Dyktige folk. Før ble de som drev med renovasjon nesten sett på som skraphandlere. Nå er det blitt en profesjonell bransje, med til dels høyt kunnskapsnivå.

Kommunene ble pålagt å lage avfallsplaner, og her var kildesortering veldig viktig. De måtte ha system for levering av avfall. Husholdningsavfallet hadde de plikt til å hente. Annet avfall kunne husholdningene levere selv. Det var forskjell på kommunene. Noen var flinkere enn andre. Der tilgjengeligheten var god, kom det mye inn til gjenvinning. IR er blant dem som har vært gode når det gjelder tilgjengeligheten for publikum.

Alt vi bruker av produkter er i utgangspunktet tatt ut fra naturens primærressurser. Etter hvert som forbruket øker, øker også uttaket av primærressurser. Derfor er det viktig å få ressursene inn i et kretsløp, slik at vi får brukt dem så lenge som mulig. Vi har to former for gjenvinning: materialer og energi, men i fyren får vi brent det bare én gang. Stortinget har sagt at materialgjenvinning kommer først, og energigjenvinning som neste utvei.»

Terje Skjei er en av dem som først ble ansatt i IR. I 1990 var han ansvarlig for den første innsamlinga av risikoavfall.

(FOTO: PÅL STAVRUM)

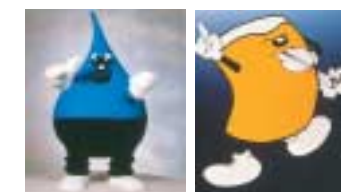

Skvett'n miljøstasjon. (FOTO: TRIO MEDIA)

Børstad Transports Skvett'n-bil.

(FOTO: TRIO MEDIA)

Skvett'n.

(FOTO: TRIO MEDIA)

Batte.

(FOTO: TRIO MEDIA)

Renovasjon blir noe mer

Det overordnede målet i stortingsmeldinga om tiltak for reduserte avfallsmengder, økt gjenvinning og forsvarlig avfallsbehandling (1991-1992) var at «Avfallsproblemene skal løses slik at avfallet blir til minst mulig skade og ulempe for mennesker og naturmiljø, samtidig som avfallet og håndteringen av dette legger minst mulig beslag på samfunnets ressurser.»

I 1989 ble det opprettet et statlig utvalg, som blant annet skulle se på avfallsminimering og gjenvinning.

Utvalgets foreslåtte hovedstrategi i forbindelse med stortingsmeldinga var å:

1. Hindre at avfall oppstår og redusere mengden skadelige stoffer.
2. Fremme ombruk, materialgjenvinning og energiutnyttelse.
3. Sikre ei miljømessig forsvarlig sluttbehandling av restavfallet.

Ved gjennomføringa av strategien skulle de faktiske kostnadene ved avfallsbehandlinga synliggjøres.

Undersøkelser viste at svært mange ønsket å kildesortere sitt eget avfall, men

Egne hus for dunkene ble lansert. F.v. på bildet: Bjørn Heggelund, Laila Trude Bylund, Per Jarle Eriksen, Randi Brøndbo og Terje Skjei, administrasjonen i IR i 1994. (FOTO: IR)

det fantes ikke ordninger for gjenvinning av dette avfallet. SFT gjennomførte en tre-årig avfallskampanje hvor avfallsreduksjon var hovedbudskapet i første fase: «Vi har søppel nok. Kjøp mindre avfall!». I kampanjeperioden gikk for eksempel vaskemiddelprodusentene bort fra unødvendig store esker, og tannkremprodusentene forlot den unødvendige pappemballasjen.

Endringer på avfallsfronten

På det regionale nivået: I begynnelsen av 1990 pågår det samtaler mellom fylkesmannens miljøvernavdeling i Nord-Trøndelag og Innherred Renovasjon om organisering av den framtidige avfallsordninga på Innherred. Miljøvernmyndighetene ønsker ei bedre avfallshandtering, og henvender seg til IR med pålegg om å legge fram planer for framtidig renovasjon i regionen. Miljøvernavdelinga ønsker at det tas utgangspunkt i minimum to behandlingsalternativer: En regional fyllplass for Innherred, eller transport av avfall med bil eller tog til Trondheim kommunes forbrenningsanlegg på Heimdal.

Ingen tilfeldighet

Det er ikke tilfeldig at miljøvernavdelinga henvender seg til akkurat IR. Sammen med flere nord-trønderske aktører arbeider selskapet aktivt for å bedre avfallsbehandlinga gjennom ulike ordninger for avfallsgjenvinning. «Det vil likevel i overskuelig framtid være behov for et behandlingsanlegg for restavfallet», skriver mil-

jøvernavdelinga i et brev til IR 10. mai 1990. Utslippstillatelsen for Mule fyllplass er utløpt, og selv om ny konsesjon nærmest er servert, er alle parter innforstått med at kapasiteten på Mule er begrenset. Derfor ivrer fylkesmannen etter å finne fram til nye renovasjonsløsninger.

Og det er ikke bare i IRs region (Levanger, Verdal, Frosta, Inderøy og Mosvik) at det haster. Meråker kommune har akutt behov for en ny løsning, og både denne kommunen, Stjørdal og Leksvik transporterer forbruksavfallet til forbrenningsovnen på Heimdal. Steinkjer, Verran og Snåsa har også store behov for nye løsninger.

På dette tidspunktet står det og vipper: Et regionalt behandlingsanlegg eller transport til Trondheim.

Myndighetene presser på

I 1990 har Nord-Trøndelag to store avfallsselskaper, IR og Midtre Namdal Avfallsselskap (MNA). Disse arbeider godt. Oppgavene innenfor avfallsbehandling blir større og miljøvernmyndighetene ønsker at de utvider sine geografiske områder.

Samtidig: I IRs område er det bare Mosvik og Frosta som har innført tvungen renovasjon for alle husstandene. I Verdal, Levanger og Inderøy er det fortsatt 4.600 husstander som ennå ikke har tilbud om kommunal renovasjonsordning. Miljøvernavdelinga hos fylkesmannen presser på for at tvungen renovasjon blir innført i alle eierkommunene. «Registrering av ikke godkjente fyllplasser i kommunene viser et klart behov for utvidelse av dekningsområdene for renovasjon. Det kastes betydelige mengder husholdningsavfall i naturen.», skriver miljøvernavdelinga våren 1990. Avdelinga peker på at IR har innført innsamlingsordninger for glass, papir, batterier og spesialavfall, og at kostnadene i forbindelse med disse ordningene dekkes gjennom renovasjonsavgifta. Dermed er de som ikke har tvungen renovasjon «gratispassasjerer». Myndighetene ønsker at alle skal dele kostnadene.

Som ett av tre alternativer foreslår miljøvernavdelinga at de fem kommunene overdrar ansvaret for inntransport av avfall til Innherred Renovasjon. Nå er vi på sporet av framtidens organisering.

Det diskuteres bak kulissene i IR, også. Statens forurensningstilsyn (SFT) har i sin langtidsplan for 1990-1993 pekt på viktigheten av interkommunalt samarbeid for å løse avfallsproblemene i distriktene, og IR bebuder renovasjon for alle husstander i løpet av kort tid.

Kildesortering i full skala – Inderøy først i landet

I 1993 deltok IR, som ett av åtte områder i landet, i et kildesorteringsforsøk i samarbeid med SFT. IR så for seg at arbeidet ville komme i gang for fullt i 1994.

Og det gjorde det. Inderøy ble landets første kommune med kildesortering i alle husstandene. Avgjørelsene ble tatt raskt, og inderøyningene ble nærmest kastet ut i kildesortering i full skala.

I lokalavisa Inderøyningen står det 2. juni 1994 at «Inderøy kommune har vedtatt å samarbeide med Innherred Renovasjon og Statens forurensningstilsyn om innføring av en ny renovasjonsordning. Den nye renovasjonsordningen er basert på kildesortering.»

Denne annonsen for IRs tømmeplan sto i avisa Inderøyningen 2. juni 1994. Tømmeplanen og frekvensen har vært tilnærmet uforandret siden den gangen.

IR innser at den nye ordninga fører til usikkerhet og informasjonsbehov, men ifølge informasjonen i avisa er prosjektleder Bjørn Heggelund ved IR overbevist om at det vil gå seg til etter hvert som abonnentene kommer inn i systemet. Og systemet, det er dunker med blått, brunt og grønt lokk. Det vi tar som en selvfølge i dag, skapte nok litt hodebry og funderinger den gangen svartsekken skulle pensjoneres.

Ingen stor interesse

Avisa Inderøyningen fant det ikke særlig interessant å dekke denne store omveltningen redaksjonelt i starten. Men etter at den første sommeren var unnagjort, kom de første reaksjonene på trykk. De var ikke av den mest positive sorten. Overskrifta formidler følgende budskap: «*Innherred Renovasjon er fornøyde, trass fluefarm i søppeldunkene*».

Redaksjonen i lokalavisa har vært i kontakt med en anonym abonnent, og har fått innblikk i brundunkens mysterier hos vedkommende. «...etter å ha opplevd stanken, fluesvermen og eggklekkeriet under lokket på søppeldunken hos vedkommende, kan Inderøyningen uten videre skrive under på at mannens harme er berettiget.», står det å lese i artikkelen.

Den første måneden med kildesortering viser at 70 prosent av avfallet blir gjenvunnet.

IR er mer opptatt av at den første måneden med kildesortering viser at 70 prosent av avfallet blir gjenvunnet. Prosjektleder Heggelund er fornøyd: «*Det er et svært godt resultat, og nye, interesserte kommuner blir imponerte når de får høre hva vi har oppnådd.*».

Nesten smertefritt

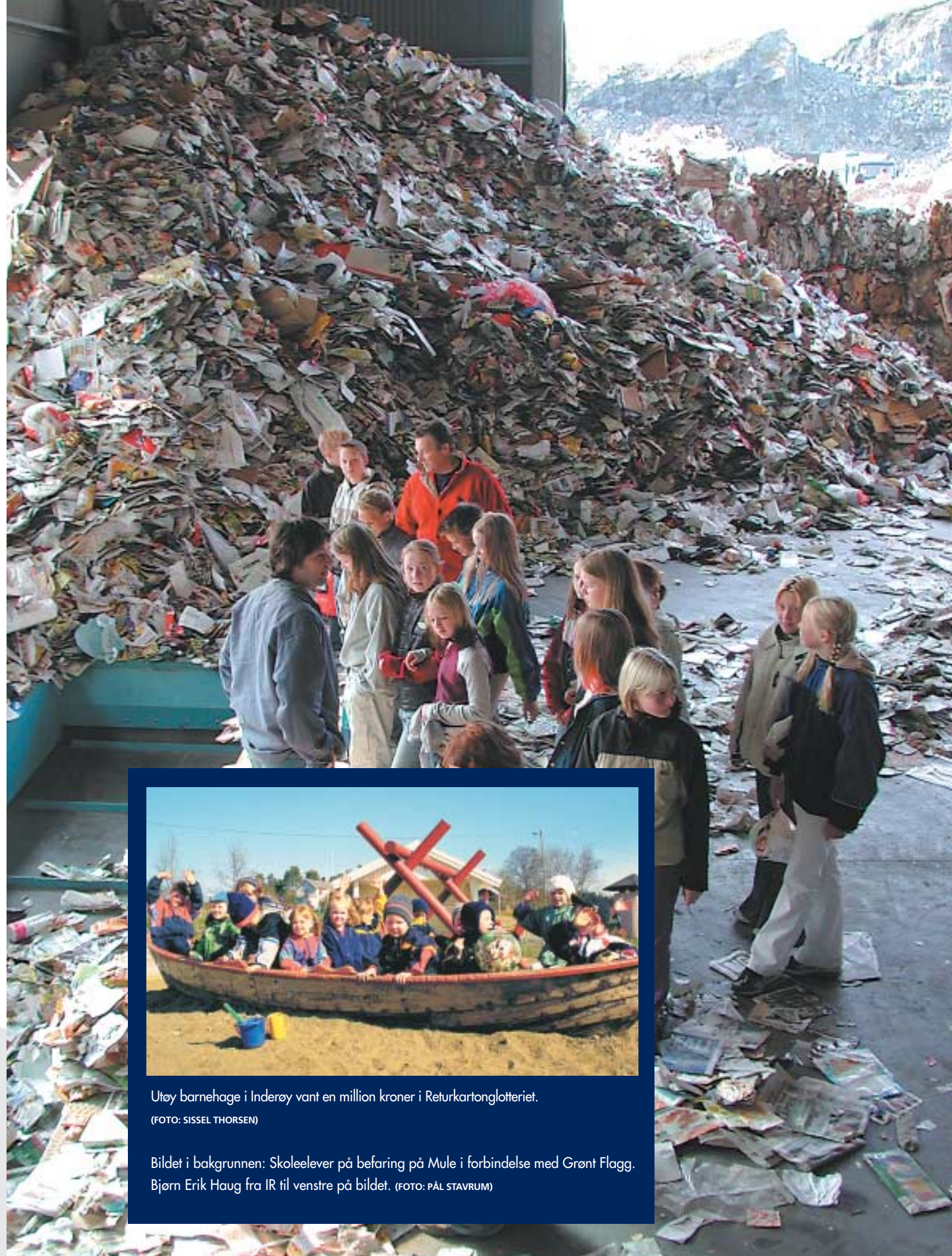
Tidligere norske forsøk med kildesortering har omfattet et lite antall abonnenter, som selv har ønsket å bli med på ordningen. Selv om mange var usikre på ordningen i starten, også i Inderøy, har det gått seg til. Også Mosvik og Frosta fikk kildesortering i løpet av 1994, og de andre medlemskommunene kom med etter hvert. Tredunksystemet har vært tilnærmet uendret siden starten.

Bjørn Heggelund har vært ansatt i IR siden 1987. (FOTO: RAGNAR VESTVIK)

Den store omlegginga av avfallsstrømmen førte til økt arbeidsmengde på IRs behandlingsanlegg. Innføring av kildesortering i Inderøy førte blant annet til at den totale mengden med returpapir innenfor IR økte med over 50 prosent!

Etter som husstandene nå også skulle kildesortere organisk avfall, måtte det etableres et behandlingsanlegg for denne typen avfall. Det kom et midlertidig anlegg for slikt avfall på Mule, dimensjonert for avfall fra Inderøy, Mosvik og Frosta. Men det var helt klart at kapasiteten måtte økes da Levanger og Verdal var klare for kildesortering hos alle husstandene. Skjørdalen i Verdal var i tankene.

Utøy barnehage i Inderøy vant en million kroner i Returkartonglotteriet. (FOTO: SISSEL THORSEN)

Bildet i bakgrunnen: Skoleelever på befaring på Mule i forbindelse med Grønt Flagg. Bjørn Erik Haug fra IR til venstre på bildet. (FOTO: PÅL STAVRUM)

Gjenbrukstorgene kommer

Husholdningsavfallet var den delen av avfallet som økte mest på 1990-tallet. Bedre sortering og større bevissthet ble nødvendig. IR var allerede tidlig i nittårene i gang med sortering og gjenvinning av glass, spesialavfall, papir, matavfall (størshusholdninger), risikoavfall og medisinerester.

Abonentene har tydelig satt pris på muligheten for å bli kvitt avfall på en enkel og miljøvennlig måte.

I årsmeldinga for 1992 melder IR at det etter hvert skal bygges minimum ett miljøtorg (seinere kalt gjenbrukstorg) i hver kommune. «Her skal du selv sortere avfallet ved levering. Avfallet transporteres av oss fra Miljøtorgene til gjenvinning eller behandling.»

Som sagt, så gjort. Fra midten av 1990-tallet kom IRs gjenbrukstorg på plass.

Inderøy, Røra:	1993
Verdal, Tinden:	1995
Mosvik, Haugagruva:	1995
Levanger, Mule:	1996
Leksvik, sentrum:	1996
Frosta, Skaret:	1996
Meråker, sentrum:	1997
Stjørdal, Sutterø:	1998
Malvik, Skjenstad:	2001
Selbu, Kvellomyra:	2001

Gjenbrukstorgene er blitt en formidabel suksess. Abonnentene har tydelig satt pris på muligheten for å bli kvitt avfall på en enkel og miljøvennlig måte. I 2003 ble det levert 9.211 tonn avfall fra abonnenter og forretninger på IRs 11 gjenbrukstorg, og antall besøkende tippet over 95.000. Følgende avfallstyper ble tatt imot på torgene:

■ EE-avfall og hvitevarer:

Plukkes fra hverandre. Miljøfarlig stoff destrueres, plast og metall gjenvinnes.

■ Trevirke og hageavfall:

Kuttet med flishugger, sorteres og brukes som biobrensel og struktur i kompost.

■ Metall:

Smeltes om og gjenvinnes til blant annet binders, armeringsjern, sykler og bilfelger.

■ Plastemballasje:

Gjenvinnes til paller, kanner, kontorrekvisita, sekker, poser osv.

■ Glass:

Gjenvinnes til nytt glass. Brukes også i isolasjon, glassbetong osv.

■ Fretex selger det som er brukbart, og av dårlige klær lages filler og tepper.

■ Farlig avfall:

Destrueres i godkjent anlegg.

■ Ombruk:

Brukbare gjenstander plukkes ut og går tilbake til ombruk.

Flere fraksjoner sorteres og gjenvinnes

Fram til oktober 1996 (fra 1991) ble Nossum gård i Levanger brukt som papirmottak og lager. I oktober dette året åpnet det nye papirmottaket på Mule. I 1996 ble det meste av papiret solgt til Sverige gjennom Norsk Gjenvinning, noe ble lagret på Mule og noe gikk til energiutnyttelse. Drikkekartongene ble solgt til Norsk Returkartong.

I 1998 hadde IR en prøveordning med sortering av plast i Mosvik kommune. Plasten ble lagt i papirdunken i stedet for i restavfallsdunken. Denne ordninga ble utvidet til alle medlemskommunene etter hvert. I 2004 gikk man over til å sortere plasten i spesiallagde gjennomsiktige plastsekker. Dette medførte betydelig større mengder innsamlet plast fra husholdningene.

Nye måter å tenke på

Slutten av 1990-tallet ledet det interkommunale renovasjonsselskapet inn på nye områder. Nye måter å utnytte avfallet på hadde ført nye og tunge aktører inn i manesjen. Nå fikk IR god nytte av den breie kontaktflata som selskapet allerede hadde skaffet seg.

Med forskrifta om kasserte elektriske og elektroniske produkter (EE-avfall), som ble vedtatt våren 1998, fulgte også nye muligheter og utfordringer. IR ble med på dansen da El-retur skulle skrive kontrakt om mottak og behandling av EE-avfall i 1999. IR var det eneste offentlige selskapet som var med i sluttforhandlingene, og det førte til at daglig leder Per Jarle Eriksen kunne signere en kontrakt med en verdi på 45 millioner kroner. I forkant hadde et utall timer gått med til planlegging og regning på anbud.

Før dette hadde IR allerede startet med demontering av kjøleskap på havna i Levanger, i samarbeid med Innherred Produkter. EE-forskrifta regulerer mottak, innsamling, gjenvinning og annen forsvarlig behandling av disse produktene etter endt

Mottak av av EE-avfall ved demonteringsanlegget på Mule, 1999. (FOTO: IR)

Deponi og komposteringsanlegg i Skjördalen i Verdal, cirka 2000. (FOTO: IR)

levetid. Ett av formålene var å gjenvinne materialer i produktene, men minst like viktig var behandlinga av de helse- og miljøskadelige stoffene produktene inneholdt. Noen av de vanligste var bly, kvikksølv, kadmium og flammehemmende midler.

IR innledet samarbeid med Innherred Produkter om selve behandlinga av EE-avfallet. Innherred Produkter leide lokaler på Mule, og hadde 10-12 personer sysselsatt i dette arbeidet i 1999. Seinere har IR gått inn på eiersida i det hypermoderne sorteringsanlegget for EE-avfall ved Weee Recycling AS på Øysand utenfor Trondheim.

Deponi og kompostering i Skjördalen

I 1994 var fyllingsvolumet på Mule i ferd med å bli oppbrukt, og det hastet med å etablere et nytt deponi. IR var føre vår, og i 1993 ble det utarbeidet et forprosjekt for ny fyllplass i Skjördalen i Verdal. Et godt samarbeid med Verdal kommune var nødvendig for å få til dette. To år seinere startet arbeidet med utbygging av deponiet. I tillegg til store anleggsarbeider på selve deponiplassen, innebar utbygginga også et vesentlig arbeid med veg fra riksveg 72 og opp til deponiet.

I 1994 var fyllingsvolumet på Mule i ferd med å bli oppbrukt, og det hastet med å etablere et nytt deponi.

Arbeidene på plassen ble for øvrig vesentlig dyrere enn beregnet. Årsaken var hovedsakelig pålegg om kunstig bunntetting og bygging av lagrings- og behandlingsplass for kompost og slam.

I ettertid viste det seg at de strenge kravene var framtidsrettet, og anlegget i Skjördalen ble et mønsteranlegg sammenlignet med anlegg mange andre steder i landet.

I tillegg til deponiet, ble det anlagt et anlegg for kompostering av våtorganisk avfall i Skjördalen. Det besto av ei 45 meter bred og 90 meter lang kompostplate, med kapasitet på sju langsgående ranker. Beregningene tilsa at dette var tilstrekkelig til å kompostere alt våtorganisk avfall fra husstandene i medlemskommunene. Utlegging av nye ranker startet med utlegging av en «madrass» av oppkvernet hageavfall. Over denne madrassen ble avfallet lagt. Ranken ble så dekket

Henting av Hage-Mix på gjenbrukstorget. (FOTO: RAGNAR VESTVIK)

med struktur og litt kompost med god temperatur. Kompostvenderen ble kjørt noen ganger, og ran-ken ble vendt daglig de første 14 dagene. 10-12 uker seinere var komposteringsprosessen over. Etter tre måneder på lageret, ble komposten siktet og lagt til ettermodning og utkjøring.

I 1998 ble produktet «IR-kompost» godkjent for markedsføring og omsetning som jordforbedringsmiddel. Komposten ble i første omgang delt ut til interesserte abonnenter på gjenbrukstorgene. Siden starten med ranekomposteringa hadde prøvene av ferdigkomposten vist at den var av god kvalitet.

I 1999 ble komposteringsplassen utvidet, og komposteringsmåten ble forandret. Ved hjelp av vifter ble det nå tilført mer luft enn tidligere, og brukt luft ble rensert i et biofilter. Det ble også bygd et lukket og fugletett mottaksanlegg for tipping av lasten. Fugleproblematikken førte til at det ble satt i gang en utredning for alle deponiene i Nord-Trøndelag, der formålet var å se på antall fugl, området de benyttet, hvilke arter det dreide seg om, mulige skader og egnede tiltak. Norsk institutt for naturforskning (NINA) gjennomførte undersøkelsene, som gikk over to år.

Administrasjonen hadde tidligere fått meldinger om at fuglenett bygd over andre deponier hadde gjort mer ugagn enn nytte. Rapporten konkluderte med at problemet med fugl var begrenset, og at for eksempel avskjerming av det ferske organiske avfallet ville være en bedre løsning enn fuglenett. IR valgte lukket mottak av matavfall, mellomlagring og grovkverning av komposten ute, før den legges i madrass og overdekkes med bark. Dette systemet har fungert bra som vern mot fugl, og er blitt fulgt fra og med 2000. Nå tok IR imot organisk avfall fra både Steinkjer og Namdals-regionen, i tillegg til eierkommunene.

Seinere utviklet IR kompostproduksjonene ytterligere, med produktet Hagemix, som var kompost blandet med sand til blomsterjord. Dette har blitt et populært og rimelig produkt som abonnentene kan kjøpe ved gjenbrukstorgene.

I 1997-1998 kom det tre nye medlemskommuner med i IR. Dette, sammen med generelt økende avfallsmengder, gjorde at ei utvidelse av deponiet og komposteringsanlegget i Skjørdalen måtte skje tidligere enn antatt. Utvidelsen startet høsten 1998, og dette året monterte IR også dataovervåking av sigevannsmengden fra deponiet. Året etter bygde Verdal kommune et kloakkrensaneanlegg som skulle ta imot sigevannet.

Luktplagene

Det var ikke bare fryd og gammen i forbindelse med anlegget i Skjørdalen. Det tok ikke lang tid før kritiske røster hevet seg. Både fugleplager og luktproblemer ble trukket fram, og ble yndete temaer i lokalpressen.

IR har helt siden åpninga av anlegget i Skjørdalen arbeidet for å bedre forholdene, og dette avsnittet i årsmeldinga for 2002 oppsummerer:

«Vi har i 2002 også hatt henvendelser om sjenerende lukt fra naboer til anlegget i Skjørdalen. For at lukta skulle bli mindre gjorde vi flere tiltak: Vi flyttet lagring av slam fra deponiet, vi avfaklet gassen fra deponiet, vi tok prøver av komposten for at prosessen skal bli optimal og luktfri, vi kjøpte nettbaserte værvarsel for å vite forholdene før vi gjør de ulike prosessene på avfallsanlegget. Alle disse tiltakene har generelt ført til et bedre ytre miljø.»

I 2005 må det konstateres at lukktproblemene i perioder fortsatt er til stede. Selskapet arbeider på ulike måter kontinuerlig for å bedre situasjonen. Det knyttes store forventninger til det nye anlegget for behandling av våtorganisk avfall.

Tidlig ute

Innherred Renovasjon har siden etableringa vært i forkant på mange områder innenfor renovasjonsbransjen i Norge. Allerede i 1986 kom problematikken rundt mottak av døde dyr. IR fikk så mange henvendelser om dette at selskapet bestemte seg for å bygge et slikt mottak. Mottaket var klart for drift i begynnelsen av 1987, og var lenge landets eneste i sitt slag.

IR har også vært med i startfasen når det gjelder organisert innsamling av glass, papir, papp, returkartong.

Den erfaringa selskapet tidlig fikk i forbindelse med innsamling av avfall, kom til nytte i planlegginga og etableringa av gjenbrukstorgene midt på 1990-tallet. Her ble det gitt et organisert tilbud om levering av husholdningsavfall som ikke passet i kildesorteringssystemet i heimene. Gjenbrukstorgene, som er godt innarbeidet i alle eierkommunene, har bidratt til at gjenvinningsgraden i IR-området er så god som den er.

Kvalitetssikring

Innherred Renovasjon var blant de aller første norske avfallsselskapene som ble ISO 14001-sertifisert. Dette skjedde i september 2000, og betydde at selskapet fikk godkjent sin miljøprofil ut fra internasjonale standarder. Bakgrunnen for miljøstandardene var FN-konferansen for miljø og utvikling i 1992 (Rio-konferansen), der industrien ble utfordret til å ta et mye større ansvar for en systematisk og aktiv rolle i miljøarbeidet. IR startet høsten 1999 arbeidet med å systematisere HMS-arbeidet og registrere alle selskapets vesentlige miljøpåvirkninger: utslipp til vann, utslipp til luft, energi, intern avfallshandtering, støy/støv/lukt og innkjøp.

Innherred Renovasjon ble også det første avfallsselskapet som organiserte seg etter den nye loven om interkommunale selskap som kom i 1999. Valget av selskapsform sto mellom aksjeselskap og IKS.

Berit Johansen, Bjørn Erik Haug og Kari Lundsvoll planlegger markeringa av ISO-sertifiseringa i 2000. (FOTO: IR)

Informasjonsarbeid

IR har helt siden etableringa lagt stor vekt på god informasjon ut til brukerne. Siden 1998 har IR hvert år gitt ut Renovasjonsavisa. Den er blitt distribuert ut til alle husstandene i eierkommunene, og er et av selskapets viktigste informasjons-tiltak.

IR har helt siden etableringa lagt stor vekt på god informasjon ut til brukerne.

I 2000, for eksempel, hadde IR et aktivt informasjonsår. I forbindelse med innføring av kilde-sortering hos husstandene, sendte administrasjonen ut en info-pakke med tømmeplan, sorteringsbrosjyre, konkurranse for barn og skriv til alle husstandene i Malvik og Selbu. Selskapet var også representert på messa Trøndelag 2000 i Stjørdal og på Selbumartnan.

Dette året laget IR også en sorteringsbrosjyre i samarbeid med Internasjonalt Senter i Levanger. Den ble delt ut til flyktningemottak, boligbyggelag, skoler og andre interesserte.

I tillegg til diverse brosjyremateriell ga IR i 2003 ut «Avfallshandboka». Dette var et pionerprosjekt. Hensikten var, som navnet tilsier, å gi ei innføring i sortering av avfall. Undertittelen var da også «Nesten alt du trenger å vite om sortering av avfall». Boka ble distribuert ut til alle husholdningsabonentene. Ei spørreundersøkelse sommeren 2003 viste at handboka ble svært godt mottatt. Avfallshandboka ble kåret til beste informasjonsprodukt i åpen klasse under Norsk renholdsverks-forenings årlige informasjonsseminar.

IR har også vært aktive overfor barn og unge. Selskapet er ett av tre avfallsselskap som eier og støtter Grønt Flaggs satsing i Nord-Trøndelag. Denne ordninga retter seg mot elever og lærere i barnehager, grunnskoler og videregående skoler. Grønt Flagg fører fram til miljøsertifisering av barnehager og skoler, som må dokumentere at de har arbeidet med avfall og gjenvinning.

Eiendommer, maskiner og kjøretøy

Eiendommer og anlegg:		Maskiner, biler og utstyr:
1985:		Hanomag C55 kompaktor, 0,7 mill.
1986:	Deponi Mule, 3 mill.	Brukt Volvo baklaster, 0,1 mill.
1987:	Slamanlegg Ørin, 8 mill.	
1988:	Mottak for døde dyr Mule, 1 mill.	2 stk slambiler, 1,5 mill.
1989:		Brukt Hanomag hjullaster, 0,3 mill.
1990:	Utvidelse ADM Ørin, 0,1 mill.	
1991:	Utvidet betjeningsbygg Mule, 1 mill.	Transporter risikoavfall, 0,2 mill. Volvo kompaktor, 1,6 mill.
1992:	Sorteringsplate Mule, 0,3 mill.	
1993:		Slamsugebil, 1,3 mill.
1994:	Nytt ADM bygg Ørin, 3,5 mill. Komposteringsanlegg Mule, 0,3 mill. Gjenbrukstorg Inderøy, 0,3 mill.	Brukt servicebil, 0,2 mill. 2 stk Volvo renovasjonsbiler, 2,3 mill. Rankevender, 0,7 mill. Flishugger, 1,3 mill.
1995:	Deponi Skjørdalen, 35 mill. Gjenbrukstorg Verdal, 1,5 mill.	Servicebil, 0,6 mill. Renovasjonsbil, 0,9 mill. Hjullaster Cat IT 13, 0,6 mill.
1996:	Sorteringsanlegg for papir Mule, 4 mill. Deponigassanlegg Mule, 3 mill. Gjenbrukstorg Leksvik, 0,5 mill.	Volvo hjullaster L 90 1,3 mill.
1997:	Garasje og vaskehall Skjørdalen, 2 mill. Komposteringsanlegg Skjørdalen, 5 mill. Gjenbrukstorg Vanvikan, 0,5 mill.	Renovasjonsbil, 1,2 mill. Transporter risikoavfall, 0,2 mill.
1998:	Utvidelse deponi Skjørdalen, 3 mill.	Flishugger, 1,6 mill.
1999:	Demonteringshall, Mule, 4,5 mill.	Slamsuge-/spylebil, 1,4 mill.
2000:	Garasje Mule, 2 mill.	Volvo hjullaster I 120, 1,3 mill. Slamsuge-/spylebil, 1,6 mill. Kompaktor, 2,5 mill. Sikt for kompost 1,6 mill. Renovasjonsbil, 1,3 mill.
2001:	Utvidelse sorteringsanlegg for papir Mule, 4,5 mill. Oppbygging komposteringsanlegg etter brann, 2,5 mill. Fjernvarmeanlegg (deponigass) Mule, 2,5 mill.	Volvo hjullaster L 90, 1,3 mill. Renovasjonsbil/tokammer, 1,4 mill.
2002:	Utvidelse deponi Skjørdalen, 4 mill. Deponigassanlegg Skjørdalen, 4 mill. Nytt gjenbrukstorg Mule, 2,5 mill.	Renovasjonsbil, 1,4 mill.
2003:		Servicebil m/kran, 1 mill.
2004:	Utvidelse deponi Skjørdalen, 5 mill. Komposteringsanlegg for slam Allergodtmyra, 1 mill.	Flishugger, 2,3 mill. Transporter risikoavfall 0,2 mill.

Kompostvender i Skjørdalen.

(FOTO: PÅL STAVRUM)

Sorteringsmaskin på Mule.

(FOTO: PÅL STAVRUM)

Produksjon av biobrensel på Mule.

(FOTO: IR)

Selskap i flere retninger

De siste årene har stadig flere aktører sett at avfall er en ressurs. Dette har ført til at Innherred Renovasjon har måttet forberede seg på konkurranse om ressursene. Hovedoppgaven er likevel fortsatt soleklar: Innherred Renovasjon skal være de ti eierkommunenes redskap og garanti for gode og rasjonelle avfalls løsninger for innbyggerne.

Retura IR

Retura IR AS ble etablert i 2003 for å ha ansvar for de konkrete driftsoppgavene knyttet til avfallshandteringa. I dette lå blant annet ansvaret for å betjene næringslivskundene. Etableringa kom som en følge av den økte konkurransen innenfor avfallsindustrien. Avfallsbehandling hadde blitt industri, og konkurransen overfor næringslivet hadde hardnet til. «Vi har hatt behov for å markere oss tydeligere overfor næringslivet, for å kunne konkurrere om oppdragene. Det landsomfattende Retura-samarbeidet vil gi oss en mer tydelig profil som en seriøs aktør i dette markedet», uttalte styreleder Håvard Okkenhaug i Renovasjonsavisen 2003.

Avfallsbehandling hadde blitt industri, og konkurransen overfor næringslivet hadde hardnet til.

Fra 1. juli 2003 ble 40 av de 50 ansatte i IR overført til dattereselskapet, som fikk hovedkontor ved sorteringsanlegget på Mule.

En av Retura IRs hovedoppgaver var å skreddersy og lage avfallssystemer for næringslivet. Bedrifter og konsern som driver stort må ta hensyn til krav om miljøregnskap og rapportering. De må ha oversikt over hvilke typer avfall de produserer, og de må kvalitetssikre og stå til regnskap for avfallssida av drifta si.

«Retura tilbyr seg å ta hand om hele pakken, også miljøregnskapet», sa daglig leder Hans Vist før oppstarten sommeren 2003.

Returas logo ble et dagligdags syn etter at IR stiftet Retura IR AS og ble med i det landsdekkende salgssystemet. (FOTO: LEIF ARNE HOLME)

Bruktbo

I starten av det nye årtuseten tenkte IR et lite steg lenger enn gjenbruk. Ombruk ble den nye vendingen, og det resulterte i etablering av datterselskapet Bruktbo Renovasjonsservice i 2002. Dette var også et tiltak for å redusere avfallsmengdene. Selskapet fant via butikken på Levanger raskt et marked innenfor salg av brukte møbler, hvitevarer og andre bruksting til husstander. I tillegg tar Bruktbo på seg serviceoppdrag og renovasjonsoppdrag for helsesektoren.

Året etter gikk IR enda et steg videre. Brukerne av gjenbrukstorgene ble nå gjort oppmerksomme på at gjenstander de leverte til torget kunne bli tatt inn til ombruk. Prinsippet var at når abonnentene leverte avfall, ga de samtidig fra seg eiendomsretten.

På nyåret 2005 åpnet Bruktbo også utsalg på Sutterø industriområde i Stjørdal.

Interesser i andre selskaper

Innherred Renovasjon har i mange år hatt en offensiv holdning i forhold til det å være med på å finne og utvikle nye løsninger innen ulike deler av avfallssektoren. «Utviklinga går fort i denne bransjen, og ledelsen har skjönt at hvis en skal være med, så må en hele tida være faglig oppdatert. En må være aktiv utad, og en må se mulighetene som ligger i å samarbeide med andre», sier styreleder Håvard Okkenhaug. Dette har ført til at IR har et bredt engasjement også i andre selskaper, både på eiersida og i styresammenheng. Her er de andre selskapene IR er involvert i:

Weee Recycling AS er verdens mest komplette gjenvinningsanlegg for EE-avfall. Det ligger på Øysand utenfor Trondheim, og åpnet sommeren 2003. Anlegget, som har rundt 30 årsverk, tar imot EE-avfall fra Trøndelags-fylkene, Nordland, Troms og Finnmark. Også noe fra Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane.

Ecopro AS skal bygge et hypermoderne biogassanlegg med organisk avfall som råstoff. I skrivende stund er planen at anlegget skal stå ferdig i september 2007. Det kan behandle organisk avfall og slam fra husholdninger og næringsliv. Det nye biogassanlegget vil representere en sikker og fremtidsrettet løsning for behandling av organisk avfall og slam, og er et samarbeid mellom 41 kommuner i Trøndelag og Nordland. I dag er det stor oppmerksomhet rundt problemene som organisk avfall skaper, og både norske myndigheter og EU skjerper kravene til hygienisering og til sluttbehandling av organisk avfall. Etterspørselen etter gode behandlingsløsninger forventes derfor å øke i årene som kommer.

Retura AS er en landsdekkende salgsorganisasjon for renovasjonstjenester.

Trøndelag Gjenvinning AS er en renovasjonsbedrift som er lokalisert i Stjørdal.

Rekom AS er en landsdekkende salgsorganisasjon for utsorterte fraksjoner som plast og papir.

Fibernor AS er et selskap som driver med utvikling av felles sorteringsanlegg for papir i regionen.

RETURA
IR

Hans Vist, daglig leder i Retura IR AS.

(FOTO: PÅL STAVRUM)

BRUKTBO
RENOVASJONSSERVICE AS

Odd Helge Langåssve, daglig leder i Bruktbo Renovasjonsservice AS.

(FOTO: PÅL STAVRUM)

I et større perspektiv

I en artikkel om emballasje setter den kjente sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen renovasjonsbransjens og menneskenes utfordringer inn i et større perspektiv. Han nevner forskjellen i produksjon av søppel som den mest påfallende forskjellen mellom dagens samfunn og alle tidligere samfunn. Hylland Eriksen deler renovasjonens historie inn i tre faser, der den første og langvarige fasen besto av å fjerne menneskelige ekskrementer. Den andre fasen holdt seg stort sett innenfor det 20. århundre, da velstandsøkningen også økte søppelbergene.

«I løpet av de siste tiårene har vi gått inn i en ny fase i søppelhåndteringen. Fra å være et hygienisk problem (fase I) og et hygienisk og plassmessig problem (fase II), har søppel omsider blitt definert som et miljøproblem. Vi har innsett at ressursene på kloden er begrensede, og at vi risikerer å etterlate oss en klode som ligner en gigantisk søppelfylling hvis vi ikke treffer mot-

tiltak. Dermed har vi fått hele den viften av debatter som preger renovasjonsbransjen i dag: kildesortering, resirkulering, sortering av spesialavfall, kompostering, kildereduksjon og så videre. Målet er oppnådd først når nesten all søppel vender tilbake der den hører hjemme, altså enten i naturen eller i økonomisk verdiskapning. Fyllinga, der fattigunger og rotter kunne gå på jakt etter skatter, er i ferd med å gå over i historien...

...De siste hundre årene har gjort planeten til et mindre sted, og det ser ut som om vi endelig er i ferd med å forstå at ting man kaster ikke blir borte helt av seg selv. Planeten er et lukket kretsløp, ikke et uendelig rom der man bare kan bryte nye marker når man har utarmet dem man har. Denne innsikten er ny, radikal og helt nødvendig.»

(Kilde: «Innpakningens betydning», Hylland Eriksen, 2002)

(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

VEDLEGG 1

Ledelsen gjennom 20 år

Jørgen Aune,
styreleder 1985-1989.

(FOTO: LEVANGER-AVISA)

Oddvar Kvamme,
styreleder 1989-2001.

(FOTO: FYLKESAVISA)

Håvard Okkenhaug,
styreleder 2001-

(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

Roar Larsen, daglig leder
1987-1989. (FOTO: TRØNDER-AVISA)

Per Jarle Eriksen, daglig leder
1985-1987 og 1989-2003.
Direktør fra 2004.

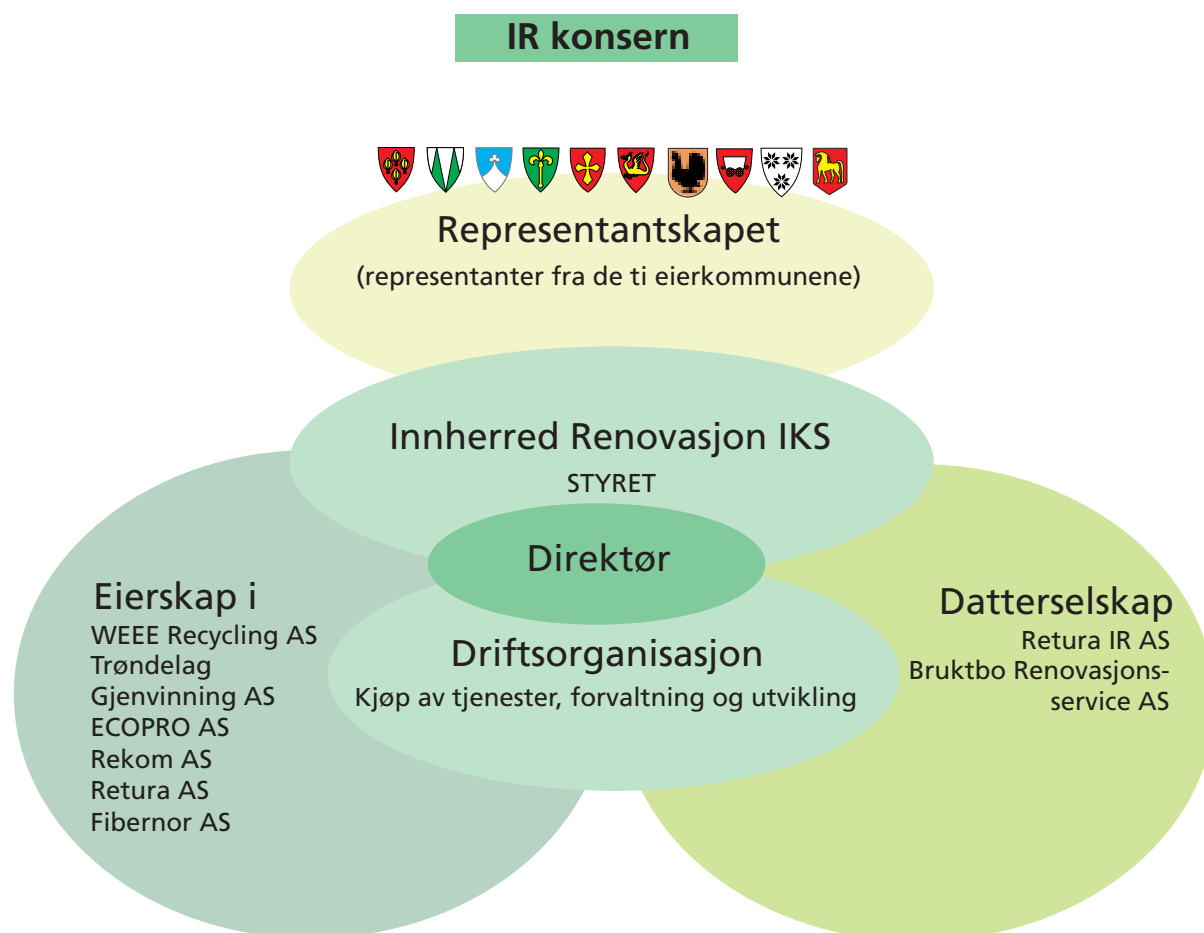
(FOTO: RAGNAR VESTVIK)

VEDLEGG 2

Medarbeidere i IR og datterselskaper fram til 2005

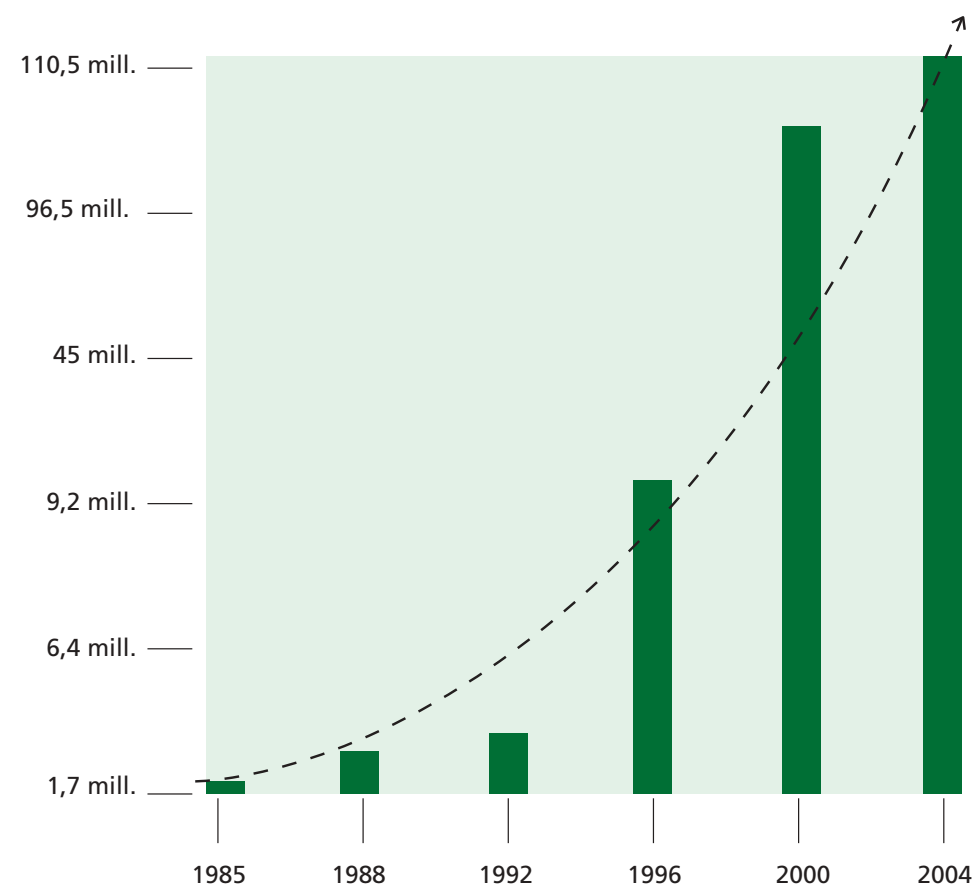
Navneliste over alle som har vært eller er ansatt:

Arndal Knut Tore
Austmo Annbjørn
Balgaard Ketil
Berg Eivind
Bertheussen Turid
Borgsø Inge Oddvar
Borgsø Ole Arnt
Bragstad Peder
Brøndbo Randi
Bylund Laila Trude
Eriksen Hans Morten
Eriksen Per Jarle
Flatås Frode
Gjemble Knut Ivar
Grånås Knut Robert
Gudding Olav
Hafstad Ella Mari
Haug Bjørn Erik
Haugan Jonny
Heggdal Arnstein
Heggelund Bjørn
Heggemsnes Karstein
Hofstad Bjørn Ove
Indal Leif
Johansen Berit
Johansen Gunnar
Johansen Ingvar Erik
Johansen Reidun
Karlsen Jarle
Kjesbu Svein
Kløvstad Jan
Kvam Torhild
Kvale Lars
Larsen Roar
Lorås Reidar
Lundsvoll Kari Synøve
Lyster Eva
Moe Torill Juberg
Munkeby Terje
Myhre Stig Arild
Nicolaisen Tor Egil
Norum Robert
Orahaug Nils M
Rindsem Knut Ola
Rotmo Terje
Rysgård Tom Roger
Røstad Bjørn
Segtnan Arve
Sellæg Bjørn Arild
Selnes Bjørn
Selnes Jon Birger
Skjei Svein Olav
Skjei Terje Morten
Slørdahl Bjørnar
Solvold Geir Ove
Sommervold Gunvor
Staberg Arve
Staberg Edvard
Svarva Per Asbjørn
Taraldsen Helge
Uggerud Kjell-Tore
Vestli Steinar
Vist Hans
Wanderås Espen
Wold Trond Roar
Aaknes Harry

Omsetning Innherred Renovasjon IKS

1985: 1,7 mill.
 1988: 6,4 mill.
 1992: 9,2 mill.
 1996: 45 mill.
 2000: 96,5 mill.
 2004: 110,5 mill. (IR-konsern)

VEDLEGG 5

Kilder:

SFT: Fra forkynner til forvalter, 2002
Dag Hareide: Naturlig vis, Håndbok for en miljøvennlig hverdag,
Gyldendal og Miljøheimevernet 1996
Statistisk sentralbyrå: Statistisk årbok 2004
Statistisk sentralbyrå: Naturressurser og miljø 1999
Innherred Renovasjon: Renovasjonsavisa 1998-2004
Innherred Renovasjon: Saksdokumenter
Innherred Renovasjon: Årsmeldinger 1989-2003
Miljøstatus for Norge: www.miljostatus.no
GRIP – stiftelsen for bærekraftig produksjon og forbruk: www.grip.no
Statens forurensningstilsyn: www.sft.no
Miljø-INFO, 1989
Thomas Hylland Eriksen: Engaging with the world:
<http://folk.uio.no/geirthe/index.html>
Artikler fra lokalavisene på Innherred

Tekst: Teksthuset Stavrum

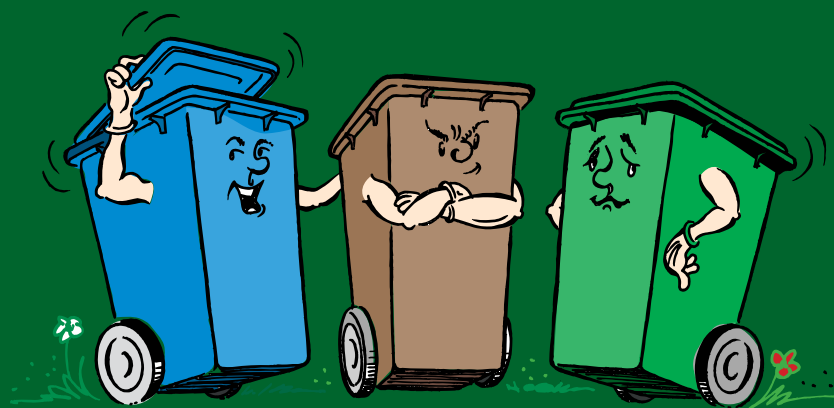
Produksjon og layout: Vestvik Reklame AS

Trykk: HBO, Haugesund.

Papir: Returpapir fra Hippopotamus

Illustrasjon 1. side: Tor H. Krokstad

20 år
IKR INNHERRED
RENOVASJON
1985 · 2005

IR INNHERRED RENOVASJON

Russerveien 10 - 7650 Verdal
Telefon 74 07 52 10 - Telefax 74 07 52 20
Kontakt oss: innherred.renovasjon@ir.nt.no
Hjemmeside: www.ir.nt.no